

ØKO-ÅRET

ØKOLOGISK LANDSFORENING |

2024

ÅRSBREV

ÅRSBREV 2024 INDHOLD

Forord	3
Politik	4
Marked	6
Året i billeder	8
Politik	10
Økodag	11
Business cases 2024	12
Økologisk Landsforenings medier	14
Best practice	17
Organic Summit 2025	18
Årets Økopris	19
Øko Markdag	20
Økologiske bælgfrugter	22
Generalforsamling 2024	24
Direktør takkede af	26
Foodservice	29
Økologi på fødevareruddannelserne	30
Insektkit skabte glæde	32
Eksport	34
Uland	36
Høstmarked	38
Ny strategi	40
Mærkesager	41
Regenerativt landbrug	42
Fra foder til føde II	44
Plantebaseret Videnscenter	45
Innovationscenter for Økologisk Landbrug	46
ØkologiRådgivning Danmark	48
Dansk Økojord	49
Voxpop	50

4

DEN GRØNNE TREPART

Den har været længe ventet. I 2024 faldt den aftale, som skal skabe grøn omstilling i landbruget så endelig på plads med flere formuleringer, der tyder på fordele for økologien.

18

ØKO MARKDAG

En festlig og faglig begivenhed, hvor primærproduktion møder dagligvarehandel og professionelle køkkener.

BLIV EN DEL AF DET ØKOLOGISKE FÆLLESSKAB

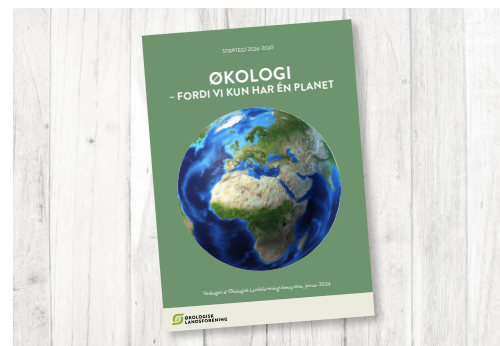
Økologisk Landsforening arbejder for en verden, der handler økologisk - til glæde for mennesker, dyr og jord. Vil du være med til at gøre en forskel og samtidig få adgang til viden, rådgivning og inspiration til, hvordan din bedrift, virksomhed eller hverdag bliver mere bæredygtig?

Bliv medlem af Økologisk Landsforening og besøg vores hjemmeside for at finde et medlemskab, der matcher dine behov. [Læs mere her.](#)

26

NY STRATEGI

Foreningens nye strategi 2024-2030 fortsætter med at spille økologien ind på vigtige samfundsdagsordener

REDAKTØR

Vivienne Kallmeyer
vk@okologi.dk

SKRIBENTER

Henrik Hindby Koszyczarek
Jakob Brandt
Peter Nordholm Andersen
Vivienne Kallmeyer
Uffe Bregendahl

LAYOUT

Mai Tschjerner Simonsen

FORSIDEFOTO

Rais Foto

MEDLEMSKAB

[Se typer, priser mv. her.](#)

Økologisk Landsforening har i 2024 arbejdet med projekter inden for landbrug, marked og kommunikation. Projekterne er støttet med midler og bevillinger fra nedestående fonde:

- Fonden for økologisk landbrug (FØL)
- Mælkeafgiftsfonden (MAF)
- Promilleafgiftsfonden for landbrug (PAF)
- Fonden for plantebaserede fødevarer
- Civilsamfund i Udvikling (CISU)
- Kvægafgiftsfonden (KAF)
- Novo Nordisk Fonden

SKUB PÅ, STIL KRAV ELLER BELØN

AF MICHAEL KJERKEGAARD,
FORPERSON I ØKOLOGISK LANDSFORENING

2024 går på hæld, og vi ser tilbage på et år, hvor økologien kom roligt tilbage på sporet, idet væksten i økologien år til dato var på otte pct. i forhold til sidste år. Det er en rigtig glædelig udvikling, ikke mindst fordi økonomien samtidig følger væksten. Der er i primærproduktionen et overskud i alle driftsgrene, hvilket er helt essentielt for den fremtidige tro på økologien. Dette, sammenholdt med arbejdet med at udvide økologien i alle led af detailhandelen, på spisesteder, i køkkener og virksomheder, giver økologien en dybde og forankring, der skaber et stabilt fundament til at blive normen frem for nichen.

Dermed ikke sagt, at der ikke er en række udfordringer, som står uløst under forhandlingerne i Den grønne trepart og i Finansloven. Det første, der springer i øjnene, er, at der ikke er afsat midler til bevarelse af Det økologiske spisemærke fra 2026. Et mærke, som vi må kæmpe for at bevare, da det understøtter økologiens vækst og endda regeringens eget mål om fordobling af økologien.

Regeringens og aftalepartnernes grønne udspil rummer en række forhold, der stadig bærer præg af en reduktionistisk tankegang, hvor man ønsker at dele arealerne op i zoner, ser produktion og øvrig anvendelse (natur, skov eller energiparker) som isolerede enheder. Desværre ser politikerne ikke muligheden for at lave en reel grøn omstilling. Med økologi kan vi både have store arealer med natur og samtidig skabe natur og biodiversitet på de arealer, som anvendes til produktion.

Grønne bræmmer, som korridorer mellem større naturområder, kan fungere som levesteder for nyttedyr og agerlandets fugle, dyr og nyttedyr, der hjælper med skadedyrsbekæmpelse. En zoneopdeling løser ikke problemerne

med sprøjtegifte i grundvandet eller afløb af næringsstoffer til vandløb og fjorde. Det er vigtigt, at de aktører, der har mulighed for at stille krav eller give belønning for tiltag, der reducerer miljøbelastningen, også gør det.

Økologisk Landsforening er i politisk dialog, men også i dialog med de markedsaktører, som kan skubbe udviklingen og sætte gang i forandringen. Store virksomheder er begyndt at stille krav til fx regenerativ dyrkning eller med klimapointsystemer. Men der er endnu ingen af de store aktører, der stiller krav om eller belønner de primærproducenter, som undgår brugen af sprøjtegifte. Paradoksalt, når samme aktører stiller krav til vandværkerne om at levere vand uden rester af sprøjtegifte.

Der er altså en gryende opmærksomhed, men den skal holdes til ilden og modnes gennem viden og handlinger. Vi glæder os derfor over, at vi i 2024 har formået at samle aktører og rejse finansiering til at holde Organic Summit i 2025, hvis mål er at sætte økologien forrest som redskab til en grøn omstilling ikke kun på egne marker og markeder, men over hele kloden.

Organic Summit er en væsentlig del af foreningens nye strategi, som blev præsenteret i 2024 og er gældende frem til 2030. Vores mål er justeret til 25 pct. økologi på marker og i indkøbskurven, men vores vision er fortsat at arbejde for en verden, der tænker og handler økologisk.

Det kræver, at vi står sammen og får flere med. Så vores fokus er og skal være på at tiltrække nye medlemmer, nye tanker og flere gode idéer til at skubbe på og stille krav til alle aktører og belønne alle de tiltag, som fører os i en grønnere og økologisk retning.

Tak for et spændende 2024. Vi ses i det nye år.

HISTORISK AFTALE OM LANDBRUGET

Efter nogle ugers forsinkelse blev regeringen og oppositionspartierne SF, De Radikale, Konservative og Liberal Alliance enige om en trepartsaftale for en omstilling af landbruget. Aftalen sikrer næsten en mia. nyplantede træer, skærpede kvælstofkrav til landbruget og ikke mindst en CO₂-afgift.

TEKST: HENRIK HINDBY KOSZYCZAREK // FOTO: UFFE BREGENDAHL

I forhold til det oprindelige oplæg, der blev fremsat af regeringen i sommer, indeholder den vedtagne tekst flere formuleringer, der kan være gode for økologien, mener Økologisk Landsforenings landbrugs- og fødevarerpolitiske chef, Sybille Kyed. Hun hæfter sig ved en formulering i aftalen om, at partierne er enige om, at "tilskudsordningerne under EU's landbrugsstøtte er afgørende for at understøtte den grønne omstilling af landbruget."

Samtidig ytrer forligspartierne ønske om at minimere de statslige administrationsomkostninger.

Hun anser det som en åbning for, at politikerne alligevel - i hvert fald på længere sigt - vil lade sig inspirere af Økologisk Landsforenings

model, hvor det bliver EU's støtteordning, der administrerer og styrer en afgift, hvilket samtidig gør det muligt at implementere den på tværs af EU og ikke kun i Danmark.

GENTAGER ØKOLOGISK AMBITION

Derudover finder hun det positivt, at aftalen gentager ambitionen om at fordoble økologien frem mod 2030, og at man skal vurdere risikoen for konkurrenceforvridning som konsekvens af de teknologitilskud, som aftalen medfører. Aftalen lægger op til, at der kan skrues på basissatsen for økologisk arealtilskud for at modvirke evt. negative effekter.

"Det har været meget vigtigt for Økologisk Landsforening, at den aftalte afgift kan opkræ-

ves, som en modregning i landbrugsstøtten. Økologisk Landsforening mener, det er den eneste vej til at få en velfungerende klimaafgift, der kan fungere på tværs af grænserne i EU. Foreningen glæder sig derfor over, den politiske aftale med sine meget overordnede formuleringer om afgiften, synes at give plads til at gå den vej," siger Sybille Kyed.

Hun er dog stadig skuffet over, at aftalen ikke for alvor ser ud til at sikre en omstilling af landbruget; det store fokus på teknologiske løsninger lægger op til at bevare landbruget, som det ser ud i dag, frem for at forandre det, mener hun.

POLITISK CHEF FÅR VIGTIG ROLLE I EU

TEKST: HENRIK HINDBY KOSZYCZAREK

EU vil have større fokus på, hvordan landbruget bedre kan understøtte og fremme de arter, der lever i og omkring markerne. Derfor blev der i efteråret nedsat en ny arbejdsgruppe, som med et forum af eksperter skal diskutere, hvordan dyrkningsmetoderne kan styrke biodiversiteten og samtidig skabe et mere robust landbrug.

Det er en arbejdsgruppe, som Økologisk Landsforening kan få sat sit præg på, idet foreningens landbrugs- og fødevarerpolitiske chef, Sybille Kyed, er blevet valgt som et af medlemmerne.

”Jeg ser det som en anerkendelse af, at vi sidder med en faglighed på et område, som man kan bruge i EU,” siger Sybille Kyed.

Hun har præsenteret gruppen for marknaturindekset, der giver mulighed for at måle forbedringer af biodiversiteten ud fra veldefinerede parametre. Netop muligheden for at måle og sammenligne arter på en række parametre er centralt for gruppens første måde.

Derudover har hun taget foreningens model for EU's landbrugsstøtte 'Pris På Bæredygtighed' med. Modellen giver et bud på, hvordan landbrugsstøtten kan indrettes, så den fremmer en udvikling, hvor prisen på fødevarer i højere grad afspejler deres aftryk på klimaet, miljøet, naturen og

dyrevelfærden, så de mere bæredygtigt producerede varer bliver billigere.

Det er EU-Kommissionen, der har taget initiativ til arbejdsgruppen, hvis konklusioner skal bruges i et oplæg til den næste landbrugspolitik og -støtteordning (Cap'en). Det skal samtidig bidrage til EU's naturgenopretningslov, som har et juridisk bindende krav om at genoprette mindst 20 pct. af EU's landområder og 20 pct. af havområderne inden 2030, og alle økosystemer, der har behov for genopretning, inden 2050.

Der er krav om, at medlemsstaterne skal indføre praksisser i landbruget, som kan dokumentere en effekt på biodiversiteten og vende nedgangen i bestøver-populationer.

FOLKETINGET ØREMÆRKEDE MILLIONER TIL ØKOLOGI

TEKST: HENRIK HINDBY KOSZYCZAREK // FOTO: UFFE KJÆR, MOMENT STUDIO

I april blev regeringen sammen med SF, Konservative, Enhedslisten og Radikale Venstre enige om fordelingen af 4,9 mia. kr. i Grøn Fond til indsatser, som skal understøtte klimaet, miljøet og naturen.

Der blev bl.a. afsat 653 mio. kr. til grøn omstilling af landbruget, hvilket indebærer midler til økologi og plantebaserede fødevarer. Fonden for Økologisk Landbrug får tildelt 36,4 mio. kr. i 2025, og der bliver afsat 16,3 mio. kr. til indsatser, der skal fremme produktionen og afsætningen af økologi.

Derudover bliver der afsat 10,9 mio. kr. årligt i 2025 og 2026 til Innovationscenter for Økolo-

gisk Landbrug, og Fonden for Plantebaserede Fødevarer modtager 30 mio. kr. årligt de næste to år, hvoraf halvdelen af midlerne øremærkes økologi.

”Det er meget glædeligt, at der indgæet en politisk aftale om Grøn Fond, der indeholder midler til økologi. Det er der i den grad behov for. Regeringen udgav sidste år en fin økologistrategi, men den var blottet for nye midler, hvilket fik strategien til at klinge lidt hult. Hvis vi skal nå fordoblingsmålet, er der et stort behov for at investere både i faglig udvikling i økologien og udvikling af markedet,” sagde forperson i Økologisk Landsforening Michael Kjerkegaard.

ØKOLOGIEN VISER IGEN TÆNDER OG **VINDER** **MARKEDSANDELE** I DANSK DAGLIGVAREHANDEL

Efter en periode med stagnation begyndte forbrugerne i 2024 igen at hive økologiske varer ned fra de danske butikshylder, og Økologisk Landsforening forventer, at væksten fortsætter i det nye år.

TEKST: JAKOB BRANDT // FOTO: RASMUS BLUHME, MOMENT STUDIO

Den grønne løber er rullet ud til fortsat vækst i økologisalget i dansk dagligvarehandel, når Ø-mærket til næste år kan fejre 35-års jubilæum. Det er vurderingen i Økologisk Landsforening, som estimerer, at detailsalget af økologi i år når op på rekordhøje 16,7 mia. kr.

I løbet af 2024 er optimismen vendt tilbage, i takt med at flere økologiske varer, som forbrugerne fravalgte i 2022 og 2023 på grund af inflation og økonomisk usikkerhed, igen finder vej til danskernes indkøbskurv.

Da Danmarks Statistik i april offentliggjorde 2023-tallene for den økologiske omsætning på det danske dagligvaremarked, kunne Carsten Ahrenfeldt, markedschef i Økologisk Landsforening, glæde sig over, at salget efter en hidsig slutspurt havde stabiliseret sig og lå på 15,5 mia. kr.

I løbet af 2024 fik både han og de økologiske producenter meget mere at glæde sig over via kvartalsvise markedsopdateringer fra analysevirksomheden Kauza. De meldte om voksende fremgang i dagligvaresalget i stort set alle varekategorier – målt i både værdi og volumen. Økologien er tilbage på vækstsporet.

Det er stadig kategorierne 'frugt & grønt' og 'mejeri', som fylder mest, og tallene viser, at flere års stagnation formentlig er slut, og at de økologiske producenter kigger ind i en periode med yderligere vækst.

"Det er positivt, at vi kommer ud af 2024 med et samlet salg, som vi forventer vil lande på 16,7 mia. kr., og vi tror, at væksten fortsætter til næste år, så vi igen får mulighed for at udvikle markedet," siger Birgitte Jørgensen, markedschef for detail.

FLERE ÅRSAGER TIL VÆKSTEN

Tallene fra Kauza viser desuden, at forbrugerne køber økologi oftere end tidligere, de handler flere økologiske varer per tur og bruger flere penge på økologi per indkøb.

»Det er virkelig glædeligt for os, der arbejder med at sikre økologisk vækst, at forbrugerne nu køber økologi i større mængder,« siger Carsten Ahrenfeldt.

Målt i volumen er det økologiske salg steget

i 3. kvartal 2024 med 5,9 pct. ift. året før, hvilket ifølge foreningen viser, at salgsfremgangen ikke kun skyldes prisstigninger. Carsten Ahrenfeldt fremhæver faldende inflation, forbedret forbrugertillid og stabile renter som væsentlige årsager til den positive udvikling.

»Vi så i første halvår af 2024, hvordan økologien stille og roligt kom tilbage på sporet, og nu ser vi det her store hop. Vi hæfter os ved, at økologien stiger mere end det samlede salg i dagligvarehandlen. Det fortæller os, at stigningen er et udtryk for mere appetit på økologi end på et generelt øget forbrug,« siger Carsten Ahrenfeldt.

"Det er alt sammen med til at flytte forbrugernes vaner i en mere økologisk retning."

ØKOLOGIEN VINDER MARKEDSANDELE
Kauza-tallene viste en vækst på 1,2 pct. i 1. kvartal i forhold til 1. kvartal 2023.

"Det slår dermed også gode takter an for udviklingen her i 2024. Markedet skal nok returnere til positive vækstrater, når de større samfundsøkonomiske udfordringer som inflation, stagnation og renteudvikling er kommet under kontrol," forudsagde Carsten Ahrenfeldt i april.

Den forudsigelse holdt stik. Den positive tendens fortsatte, og efter det første halvår opgjorde Kauza væksten til 3,5 pct., mens de seneste tal fra analysebureauet viser, at væksten i 3. kvartal lå på hele 13,6 pct. Til sammenligning steg det samlede fødevareresalg kun med 4,1 pct.

"Det er en positiv udvikling, som betyder, at vi ligger klart over 2019-niveauet (før coronatidens ekstraordinære salgstal red.) og at økologien igen vinder markedsandele," sagde Birgitte Jørgensen på det seneste webinar om markedsudviklingen.

Samlet viser de nyeste paneldata fra Kauza, at salget af økologi i årets første tre kvartaler steg med otte pct. sammenlignet med samme periode sidste år.

GENFINDER GAMLE INDKØBSVANER

Væksten drives især af familier med yngre børn

og ældre par uden børn, som i forvejen har et højt økologiforbrug.

"Det viser, at når man først er begyndt at leve bæredygtigt, vender man hurtigt tilbage, når en leveomkostningskrise klinger af," siger Birgitte Jørgensen.

Det øgede salg kan især mærkes i SuperBrugsen, Rema 1000 og Netto, som alle har øget deres økologiske markedsandel i 2024, og ifølge Kauza står de tre kæder tilsammen for over halvdelen af det danske detailsalg af økologi.

1. SuperBrugsen	18,9 pct.
2. Rema 1000	18,1 pct.
3. Netto	16,5 pct.

FLERE KÆMPER OM DAGSORDENEN

Markedsafdelingens seneste webinar var målrettet landmænd og gartnere. De kunne glæde sig over, at grøntsagssalget i 3. kvartal var vokset med 20 pct. i forhold til tredje kvartal 2023. Den vækstrate er dobbelt så høj som væksten i det totale grøntsagssalg. Samme billede gælder for økologisk frugt og bær, hvor økologien voksede 33 pct. mod en vækst på 18 pct. i det totale marked.

Fremgangen kommer dog ikke af sig selv, og i en tid, hvor forbrugerne skal forholde sig til mange agendaer, er det ifølge Birgitte Jørgensen vigtigere end nogensinde, at både kæderne og producenterne bliver bedre til at promovere fordelene ved at købe økologiske varer via kampagner og budskaber i butikker og på emballagen.

"Fødevaremarkedet er præget af mange dagsordner, og der kommer hele tiden nye kunder til, som ikke ved ret meget om økologi. Derfor er det nødvendigt, at alle aktørerne i værdikæden husker at kommunikere, hvordan økologien bidrager til at løse udfordringer inden for klima, dyrevelfærd, biodiversitet og rent drikkevand," siger Birgitte Jørgensen.

Analysevirksomheden Kauza baserer sine markedsanalyser på data fra et husstandspanel, som tæller ca. 10.000 husstande.

ÅRET I BILLEDER

Foto: Måre Boudigaard Granlie

APRIL. Ud på græs, under åben himmel og fuld gang i foråret. Økodag er en fest for både to- og firbenede væsener.

Foto: Økologisk Landsforening

JUNI. Økologisk Landsforening på Folkemødet på Bornholm - det blev til hele ni debatter med fokus på landbrug, fremtidens fødevarer og klimaafgift.

Foto: Mølene Jensen

SEPTEMBER. På Økologisk Høstmarked var der igen i år masser af børn og voksne på gårde rundt om i landet.

Foto: Raisa Jo

JUNI. I marken for økologien til Øko-markdag sammen med Innovationscenter for Økologisk Landbrug og en masse gæster fra primærproduktionen, virksomheder og professionelle køkkener.

Foto: Økologisk Landsforening

MARTS. Foodexpo 24 - dialog og bælgrugter til de professionelle køkkener.

Foto: Økologisk Landsforening

NOVEMBER. Projektet "Lær dine bælgrugter at kende" afsluttede tre års arbejde for flere bælgrugter i de professionelle køkkener på Falsled Kro.

ÅRETS BEDSTE JULEGAVE

TEKST: HENRIK HINDBY KOSZYCZAREK // FOTO: MAI TSCHJERNING SIMONSEN

I slutningen af 2023 kom den gode nyhed, at regeringen i 11. time fandt midler til at føre Det Økologiske Spisemærke videre. Finansiering af mærket var ikke oprindeligt på finansloven, hvilket fik Økologisk Landsforening og flere andre organisationer til at gå sammen og kritisere politikerne for at glemme deres egen økologistrategi og slække på den grønne omstilling af de professionelle køkkener.

I en klumme på økonu.dk kaldte Mona Carøe, cheføkonoma på Regionshospitalet Randers og forperson for Udvalget for professionelle køkkener i Økologisk Landsforening, redningen af spisemærket for "årets bedste julegave til de professionelle køkkener".

"Ideen om at droppe spisemærkerne var fuldstændigt katastrofal og helt useriøs i

forhold til alle de køkkenprofessionelle, som har arbejdet med omlægning af deres køkkener. Tanken var simpelthen ikke til at bære, og har man bare fulgt lidt med på de sociale medier i de seneste uger, kan ingen længere være i tvivl om, hvor stor betydning hele branchen tillægger spisemærkerne i forhold til omlægningen af de professionelle køkkener," skrev hun og fortsatte:

"Spisemærkerne er hele omdrejningspunktet for det enkelte køkkens arbejde med økologien. De minder køkkenpersonalet om, at økologien spiller en vigtig rolle, og de er med til at sætte en retning for arbejdet i køkkenet."

Finansieringen for spisemærket er dog fortsat usikker på lang sigt, og derfor kæmper Økologisk Landsforening fortsat videre for at sikre mærket også efter 2025.

VIL HAVE FJERNET KØLEKRAVET TIL ÆG

TEKST: HENRIK HINDBY KOSZYCZAREK // FOTO: UFFE KJÆR, MOMENT STUDIO

Den danske særregel om, at æg skal stå på køl, bør ophøre. Det er spild af energi og penge, så i stedet skal Danmark gøre som de fleste

andre lande, hvor æg ikke er på køl i supermarkederne, mener ægproducenterne Johanne Schimming og Lars Bredahl, der er hhv. besty-

relsesmedlem og forperson i Æg- og Fjerkræudvalget i Økologisk Landsforening. I en klumme i nyhedsmedier Økonu.dk skrev de:

"Økologisk Landsforening er ikke imod et kølekrav, hvis det er nødvendigt for fødevarsikkerheden, men omvendt vil vi gerne udfordre alle ressourcspild i vores fødevarerække. Foreningen henvendte sig derfor tilbage i 2021 til daværende fødevarerminister Rasmus Prehn (S) og efterlyste en vurdering af det danske kølekrav, med henblik på at få det fjernet, hvis der ikke var belæg for det. DTU har nu lavet en risikovurdering for ministeriet. Den viser, at der ikke er grund til at opretholde kølekravet, og at fjerne kølekravet ikke vil ændre den høje grad af fødevarsikkerhed, der eksisterer for danske æg."

Brancheorganisationen Danske Æg svarede efterfølgende er svar:

"Kølekravet må fortsat anses som en positiv faktor, når det kommer til sundhed og holdbarhed, og derfor ønsker vi, at æggene bliver på køl," sagde sektorchef for Danske Æg, Jørgen Nyberg Larsen.

ØKODAG BLEV VIST 22,7 MIO. GANGE I 2024

Økodag er meget mere end en hyggelig tilbagevendende tradition, hvor mennesker kigger på begejstrede køer. Dagen er i høj grad også en mulighed for at skrive vigtige økologiske mærkesager på mediedagsordenen og markedsføre den økologiske mælk.

TEKST: VIVIENNE KALLMEYER // FOTO: SUSANNE BÆKSVANG ØSTERGAARD

I 2024 fik Økologisk Landsforening lavet en analyse af den presseindsatsen bag Økodag. Den viser bl.a., at Økodag blev vist eller eksponeret 22,7 mio. gange, og at medierne gav eventet i alt 284 omtaler – både i radio, på TV, digitalt og på tryk.

Derudover var der i omtalerne i 2024 mere fokus på økologiens mærkesager end tidligere år. Det var temaer som dyrevelfærd og klima, der af medierne blev koblet til Økodag og behandlet dybdegående og nuanceret. Opmærksomheden har betydet, at Økologisk Landsforening fik god lejlighed til at supplere økologiens vigtige budskaber omkring klima,

og i særlig grad vigtigheden af en nuanceret CO2-afgift, som tager hensyn til dyrevelfærd og biodiversitet.

Det skyldtes, at Økologisk Landsforening benyttede muligheden for synliggøre økologien på klimadagsordenen med budskabet om, at køer på græs kan blive et sjældent syn i fremtiden, hvis ikke CO2-modellerne medregner økologiens fordele.

I pressemeddelelsen udtalte forperson Michael Kjerkegaard:

”Økologi er en multifunktionel løsning på et bæredygtigt landbrug, der leverer på mere end kun klima. Det er afgørende for os, at de klima-

tiltag, som en afgift skal initiere, ikke bliver på bekostning af, men i samspil med tiltag, der gavner naturen, vores drikkevand og det gode dyreliv. Derfor er det afgørende for os at få en afgiftsmodel, der har fokus på helheden – og ikke alene på klima.”

I alt havde mere end 30.000 mennesker tilmeldt sig Økodag, som foregik på 17 gårde og fejrede 20 års jubilæum. 2024 blev det første år i eventets historie, hvor mælkeproducenterne fra Arla ikke var med. Det skyldtes Økologisk Landsforenings engagement i rapporten ”Fra foder til føde II”.

NYT PARTNERSKAB OG ET TÆTTERE SAMARBEJDE MED VIRKSOMHEDERNE

I 2024 har Økologisk Landsforening haft øget fokus på at skabe partnerskaber i dagligvarehandlen og komme tættere på de medlemsvirksomheder, der ønsker at benytte den rådgivning og sparring, som foreningen tilbyder.

TEKST: VIVIANNE KALLMEYER // FOTO: DAGROFA

Partnerskaber med aktørerne i dagligvarehandlen er essentielle for at sikre fortsat vækstfokus på økologi. En tæt dialog med dagligvarekæderne er vigtig for at kunne lykkes med Økologisk Landsforenings målsætning om, at 25 pct. af varerne i dagligvarehandlen skal være

økologiske i 2030. I 2024 kom MENY-kæden med i partnerskabskredsen.

”Samarbejdet skal sikre, at økologien er tilgængelig og synlig på butikshylderne, så vi får det økologiske sortiment udviklet og får plads til flere værdipositioner. I aftalen med MENY lig-

ger konkrete fælles indsatser, som skal bidrage til at dagligvarekæden lykkes endnu bedre med økologi i deres butikker, og forhåbentligt i sidste ende højner deres økologiandel. Det er planen, at indsatserne også skal komme foreningens medlemmer til gode. Samarbejdet strækker

sig over flere år, og de enkelte aktiviteter hen over året skal udvikle sig fra år til år alt efter, hvilke indsats der er behov for,” siger Peter Rasmussen, Business Development Manager i Økologisk Landsforening.

Samarbejdsaftalen med MENY-kæden er den seneste tilføjelse til Økologisk Landsforenings netværk af partnere inden for dansk dagligvarehandel, som på sigt forhåbentligt kommer til at favne alle de danske dagligvarekæder.

”Det samarbejde, vi har i partnerskabskredsen, er værdifuldt for alle. Vi har fingeren på pulsen hos vores medlemmer og ved, hvilke nye produkter der er under udvikling, men også hvad der kan skabe udfordringer, når der skal leveres til dagligvarekæderne. På den anden side har vi kontakten ind i kæderne og kan hjælpe dem med at identificere økologiske potentialer i deres butikker. Så det er på alle måder en stærk samarbejdsform, som vi høster stor anerkendelse for også uden for Danmarks grænser. Vi hilser gerne endnu flere af de dan-

ske kæder velkommen, og jeg er sikker på, at vi kan spille ind med værdifuld viden og sparring til gavn for flere af de danske dagligvarekæder” siger han.

TÆT PÅ MEDLEMSVIRKSOMHEDERNE

Gennem tæt dialog med Økologisk Landsforening har flere virksomheder benyttet sig af sparring om alt fra kategorianalyser til udarbejdelse af go-to-market strategier, som en betalt tillægsydelse ovenpå basiskontingentet.

”Vi har bl.a. arbejdet på at blive mere synlige over for vores medlemmer og møde dem, hvor de er, for bedre at kunne forstå de problemer og muligheder, der opstår hos dem. Det betyder, at samspejlet med Økologisk Landsforenings medlemsvirksomheder står stærkt i 2024” siger Peter Rasmussen.

En af de virksomheder, som Økologisk Landsforening har kørt et rådgivningsforløb med, er kyllingeproducenten Rokkedahl, som blandt andet opdrætter og slagter økologiske kyllinger.

Indsatsen med Rokkedahl er bygget op omkring et forløb med flere fælles workshops hen over efteråret og ender ud med, at Rokkedahl får en målrettet go-to-market strategi på et af de større europæiske markeder.

”Økologisk Landsforening har været en værdifuld sparringspartner, som har suppleret vores egen viden og erfaring med stor markedsindsigt. Vi håber, at samarbejdet resulterer i nye kontakter på markedet,” siger Ulla Rokkedahl, kommerciel direktør og medindehaver.

Strategisk understøtter de samlede aktiviteter Økologisk Landsforenings mål om at sikre mere og bedre økologi.

”Ved at sætte vores kompetencer i spil ude hos den enkelte virksomhed, uanset om vi snakker kategoriudvikling på det danske marked eller planlægning af eksportindsatser, vil vi gerne sikre optimal afsætning af flere økologiske produkter,” siger Peter Rasmussen.

UDVALGET FOR PROFESSIONELLE KØKKENER

MONA CARØE

FORPERSON FOR
UDVALGET FOR
PROFESSIONELLE
KØKKENER

VIGTIGSTE FOKUSOMRÅDER I 2024?

Vi gik ind i 2024 med et godt rygstød, da politikerne lige før nytår valgte at redde Det Økologisk Spisemærke til og med 2025. Samtidig har vi i år nydt godt af, at udvalget består af repræsentanter fra et godt mix af offentlige og private køkkener, som både omfatter skoler, hoteller, kantiner, selvstændige og hospitaler. Det betyder, at mange fagkompetencer er repræsenteret i udvalget, og at vi bliver bredt orienteret om, hvad der sker i branchen. I år har vi især haft fokus på samarbejdet med fagskolerne, som skal have mere økologi ind i undervisningen. Samtidig oplever vi, at der specielt i de offentlige køkkener bliver brugt flere økologiske bælgfrugter, og vi har gjort en stor indsats for at indsamle viden om deres erfaringer, som kan inspirere andre til at sætte bælgfrugter på menuen. Her er det et paradoks, at der stadig er fremgang i forbruget af økologi i foodservice, samtidig med at sortimentet af økologiske varer hos grossisterne er blevet mindre. Det har især været en udfordring i forhold til grøntsagerne, og det er et opmærksomhedspunkt, som vi kommer til at kigge mere ind i.

INDSATSOMRÅDER I 2025?

Sidste år holdt vi kun ét fysisk møde i udvalget,

mens resten var Teams-møder. Det fungerer ikke optimalt, så i 2025 vil vi forsøge at holde flere fysiske møder, da det gør det nemmere at sætte handling bag ordene.

Vi skal arbejde videre med uddannelsesområdet, så flere madprofessionelle er gearet til at arbejde med økologi. Alt for mange økologiske køkkener er stadig nødt til at ansætte nye medarbejdere, som aldrig har arbejdet med økologi før og som ikke ved, hvorfor det er vigtigt at bruge økologiske råvarer.

I 2024 var vi stolte over at give Økoprisen til Fårup Sommerland, og vi ser frem til at uddele prisen igen i 2025, hvor vi også skal fejre 35-året for Ø-mærket.

Øko-Markedag var en god oplevelse for de køkkenprofessionelle, som valgte at forlade køkkenet og bruge en dag 'i marken', hvor de fik indsigt i, hvordan der bliver arbejdet på de økologiske landbrug. Den type arrangementer vil vi gerne lave flere af.

En vigtig opgave i 2025 bliver også at skabe politisk opbakning, som kan sikre, at Det Økologiske Spisemærke fortsætter i 2026. Vi vil også arbejde på at få nogle mere fleksible indkøbsaftaler, så køkkenerne får bedre muligheder for at købe varer fra lokale producenter.

BRÆNDSTOF TIL ØREGANGEN

Økologisk Landsforening har et bredt udvalg af medier. Avis, nyhedssite, magasin og sociale medier. I 2024 har der været særligt fokus på at opruste foreningens podcast-givelser med serien "Ildsjælene".

TEKST: PETER NORDHOLM ANDERSEN

Kram en ko

Jellemien Blaauw laver kokrammerture på gården Gyvelborg i Midtjylland. Her guider hun gæster til at knytte et

kortvarigt, klappende venskab med en ko. Hendes erfaring er, at det giver mental ro at komme tæt på en ko eller en kalv. Særligt for sårbare børn.

Bælgfrugternes Utopia

I den populære Cafe Utopia i Holstebro gennemsyrrer bælgfrugter menuen og hverdagen for de 30 ansatte, hvoraf

de fleste er psykisk sårbare. Ildsjæl og kok Mette Nygaard Nielsen udvikler sunde og klimavenlige retter, de sårbare medarbejdere kan håndtere.

Kosten til vores børn

Anette Straadt stod nat efter nat med en lille søn i armene, der skreg og skreg. Da hun fandt årsagen, fandt hun også

sin indre ildsjæl: At rådgive andre forældre om, hvor vigtig kosten - og især fravær af pesticidrester - er under graviditeten, og når børnene spiser de første måltider.

På Harley-Davidson i en bælgfrugtverden

Pia og Flemming leverer øko-varer til nogle af Jyllands fineste spisesteder, og deres selvbetjente

gårdbutik er en succes. Men historien om Naturbruget Tranum kickstartede, da Pia kørte sin Harley-Davidson ind i hjertet på landmanden Flemming og ind i en verden af frugt, grøntsager og bælgfrugter.

Naturplejens klimabøffer

Vil du spise dit oksekød med lidt bedre samvittighed? Så hør historien om samarbejdet mellem

tre ildsjæle, der nu får sendt slagtedyrene ud i butikkerne på en etisk forsvarlig måde - efter at dyrene har lavet naturpleje og ovenikøbet er de mindst klimabelastende økologiske kvæg, man kan forestille sig.

Ko-work med naturen

Karl Henning Mikkelsen brænder for sit alsidige landbrug, hvor køerne spiller hovedrollen. Hør, hvordan han som ildsjæl

bliver dybt berørt over, hvor få dyr, der er tilbage udendørs i dansk landbrug. Lyt også til hans erfaringer med, hvor afgørende køer på græs er for naturen og grøntsagsmarkerne.

Årets Økopris

Ole Vestergaard Roed knokler for, at der møder gæsterne kvalitetsmåltider af gode råvarer, når de rammer jorden efter

svimlende rutsjebaneture i Faarup Sommerland. Hør, hvordan økologien vinder ind i en branche, der ellers forbindes med candyflos og fast food uden holdning.

Danske linser

Sammen med sin far dyrkede Ditte Tranberg de første danske linser til danske butikker. Siden

har linser og bælgfrugter været en styrende faktor i hendes liv, der de seneste år har været en rejse i en bælgfrugtverden. En rejse, der tog fart efter en tur hjem til hendes far på Samsø.

Koen - tranernes ven

Naturvejleder Niels Dahlin Lisborg fra naturområdet Vejlerne brænder for at fortælle dig, hvad 1300 græssende køer hver

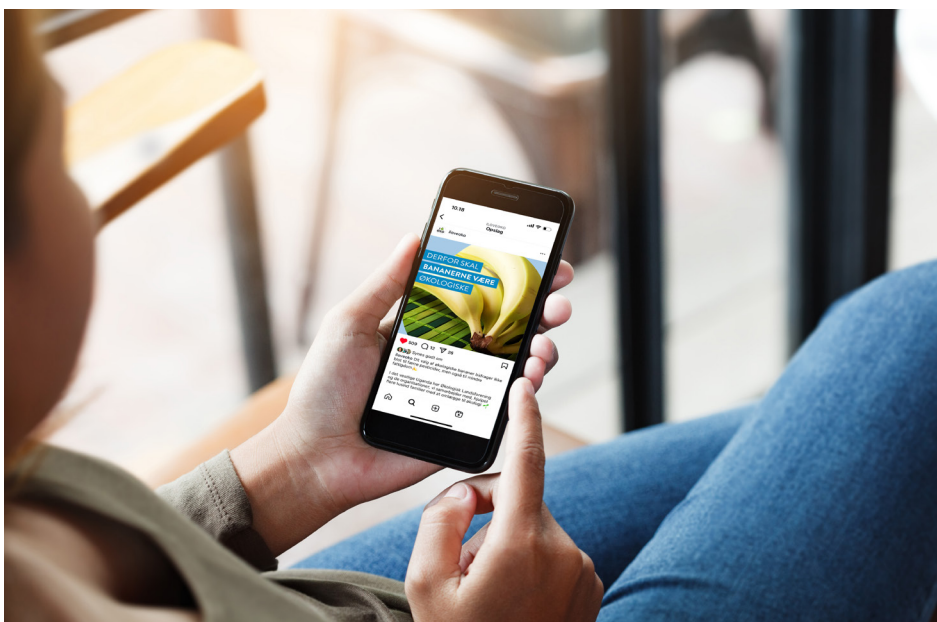
sommer gør for fugle og det øvrige vilde liv i hans revir. Hør, hvordan gumlende køer er med til at sikre dig oplevelsen af dansende traner, kvækkende frøer og sort sol.

LYT TIL DE NI EPISODER AF SERIEN
"ILDSJÆLENE", SOM ER EN DEL AF FOR
PODCASTUNIVERSET "ØKOPOD" [HER](#).

MERE END 500.000 DANSKERE BESØGTE I LOVE ØKO I 2024

TEKST: HELLE BOSSEN

Økologisk Landsforenings mange kampagner på de sociale medier i 2024 har resulteret i, at rekordmange har besøgt foreningens online-forbrugerunivers [I Love Øko](#) for at blive klo-

gere på økologi eller få inspiration til, hvordan de kan få mere økologisk grønt på tallerkenen, færre sprøjtegifte i maden og bidrage til mere biodiversitet og rent grundvand.

Over 22 millioner gange er over to millioner danskerne blevet eksponeret for de økologiske budskaber på sociale medier i 2024.

Særligt opskrifterne på grønne nemme retter har været et hit. Over 400.000 danskere har søgt inspiration til nemme grønne økologi retter på I Love Øko, hvilket er et klart tegn på, at danskerne ønsker at skru ned for kødet og op for de økologiske grøntsagerne og bælgfrugter på tallerkenen.

Over 60.000 danskere har søgt viden om, hvordan de kan reducere deres pesticidindtag med 60 pct. ved blot at vælge ti frugter og grøntsager i økologisk kvalitet. Mange har også søgt inspiration til, hvordan de selv kan bidrage til mere biodiversitet i egen have eller søgt viden om, hvordan økologisk kvæg bidrager til mere liv på marken.

Særligt småbørnsforældre har taget økologien til sig. En tredjedel af alle småbørnsforældre i Danmark har således været forbi I Love Øko babyunivers for at finde viden om sund og økologisk mad til de mindste.

Og for at få fat i den yngre generation har Økologisk Landsforening som noget nyt også serveret de økologiske budskaber på TikTok.

VIRKSOMHEDSUDVALGET

I 2024 har der været mindre aktivitet i Virksomhedsudvalget grundet manglende medlemmer. I løbet af året har to medlemmer meldt sig, Jan Rathcke fra Natur-Drogeriet og Stefan Skov-Jespersen fra Grøn Fokus. Det giver grobund for optimisme for udvalgets arbejde i det kommende år.

JAN RATHCKE

MEDLEM

INDSATSOMRÅDER I 2025

Et af de helt store fokusområder er på det røde Ø-mærke, så vi samlet bakker op om et unikt mærke med en høj kendskabsgrad. Det kommende 35-års jubilæum er en god anledning til at minde alle om at vi har et dansk økologisk pejlemærke.

Vi vil også gøre mere ved samarbejdet med de andre udvalg i Økologisk Landsforening – og være med til at revitalisere hele strukturen, så arbejdet i udvalgene bliver yderligere win-win for

os, for foreningen og for økologien.

Derudover ønsker vi os selvfølgelig flere medlemmer Økologisk Landsforening af virksomhedsudvalget – og gerne nogen, som har mere erfaring end de to vi er lige nu. Vi er allerede i dialog med flere virksomheder for at høre, hvad der vil give mening for dem og hvor vi skal sætte ind. Derfor er dette også en opfordring til andre virksomhedsmedlemmer om at møde op til vores Årsmøde den 4. februar 2025 fra kl. 15-17 eller kontakte Stefan eller mig direkte.

ET ÅRS FOKUS PÅ EN ROBUST ØKOLOGISK PLANTEPRODUKTION

I løbet af 2024 har Økologisk Landsforening sat fokus på økologer, der arbejder med nye praksisser og regenerative metoder, som kan gøre økologien mere udbytterig, robust og forbedre biodiversiteten samt potentielt mindske klimaaftrykket.

TEKST: HENRIK HINDBY KOSZYCZAREK // FOTO: UFFE BREGENDAHL

For ti år siden udkom et stort metastudie fra UC Berkeley, der gav svar på en vedvarende debat om udbytteforskelle i den økologiske og konventionelle produktion. Forskerne havde gennemgået 115 studier på området og konkluderede ud fra det, at økologiske udbytter i gen-

nemsnit lå ca. 19 pct. under de konventionelle.

De fandt dog samtidig, at hvis alle økologer fulgte best practice - altså tog de tiltag med bedst virkning i brug på marken - kunne udbytteforskellen reduceres til kun ca. otte pct. Studiet fremhævede specifikt udbredelse af

polykultur og bedre sædskifter som metoder, der kan mindske udbyttegabet.

Berkeley-studiet har nu ti år på bagen, og meget er sket i økologien siden da.

INSPIRATION OG VIDEN

Vi mente derfor, at det var på tide at undersøge, hvordan udbytteforskellene er i dag i Danmark og samtidig give økologerne inspiration til, hvordan de kan optimere deres drift og dermed sikre mere stabile og øgede udbytter.

Dermed blev projektet "Best Practice: Robust Økologisk Planteproduktion" født, og vi har gennem hele 2024 skrevet artikler om studier og landbrugere, der viser metoder til, hvordan en moderne økologisk planteproduktion kan sikre stabile, robuste udbytter, gode høstmetoder og samtidig gøre forholdene endnu bedre for biodiversiteten og miljøet.

Eftersom de økologiske bedrifter er vidt forskellige, både hvad angår jordforhold, adgang til næringsstoffer, økonomi, støtte og sortvalg er der næppe én løsning, som alle kan tage til sig.

Vi sigtede derfor efter at skrive artikler om tiltag over en bred kam, f.eks. om metoder til bedre sædskifter, ny teknologi, styrkelse af jordfrugtbarheden, næringsstofforsyning og biodiversitetsfremmende tiltag ved marken. Resultatet blev en særavis med alle artikler fra projektet samt seks videoer med forskellige økologer og deres metoder.

Målet er, at så mange planteavlere som muligt - uanset baggrund og økonomiske forhold - kan hente ny, brugbar viden i denne udgivelse og få inspiration til at optimere produktionen.

På den måde kan den økologiske planteproduktion blive mere robust, sikre højere udbytter, samtidig med at aftrykket på klimaet, biodiversiteten og miljøet reduceres. Det vil i sidste ende også øge økologernes konkurrenceevne.

SEKS BUD PÅ BEST PRACTICE

BJARNE LARSEN

Som en af de første i Danmark etablerede økolog Bjarne Larsen for fem år siden skovlandbrug med lange rækker af frugttræer på sine marker. Vi besøgte ham under høstarbejdet i havremarkerne mellem træerne, hvor han for første gang også får udbytte fra frugttræerne. [Se mere her.](#)

GRAM SLOT

Tusindvis af frugt- og nøddetræer bliver plantet på Gram Slot og Øm Klostergaard for at gavne bedrifternes biodiversitet og gøre deres landbrug mere klimavenlige og bæredygtige. Vel at mærke uden at skære ned på produktiviteten. [Se mere her.](#)

MORTEN PEDERSEN

Økolog Morten Pedersen har fået udviklet en frøblanding til markerne på gården i Sørvad i Vestjylland. Efterafgrøder med en variation af forskellige typer rødder er blandt andet med til at sikre, at vandet kan trænge væk fra overfladen og dybt ned i jorden. [Se mere her.](#)

OLE OG FREDERIK OLSEN

Ole Olsen og sønnen Frederik har et mål om at kunne høste 80 pct. af et konventionelt udbytte med en tredjedel input i kvælstof. Her spiller ploven en vigtig rolle, for alternativet - syntetiske pesticider - er udelukket. [Se mere her.](#)

CHRISTIAN HJORTH

I Skørping har økologisk planteavler Christian Hjorth nu fået sin høst af havre og rug i hus med tilfredsstillende udbytter - helt uden at tilføre gødning. Siden han omlagde bedriften fra konventionelt landbrug i 2016, har han lært at opbygge de nødvendige næringsstoffer udelukkende ved taktisk brug af efterafgrøder. [Se mere her.](#)

DAVID FALK

Kålhøsten hos grøntsagsproducenten Dangrow er blevet effektiviseret: Med købet af en ny kålhøster bliver medarbejdernes rygge skånet for tunge løft, når tusindvis af tunge kålhoveder skal høstes. [Se mere her.](#)

ØKOLOGISK LANDSFORENING STÅR I SPIDSEN FOR INTERNATIONALT ØKOLOGISK TOPMØDE

I august 2025 samles alle væsentlige internationale aktører i København til Organic Summit 2025 (OS25). Under titlen “Food for All on a Healthy Planet” vil politikere, forskere, landmænd, repræsentanter for virksomheder og toneangivende stemmer fra hele verden, mødes for at belyse økologiens betydning i verdens fremtidige fødevareforsyning.

”Klima, biodiversitet og vandmiljø er under stærkt pres over hele verden. De økologiske dyrkningsprincipper indeholder en lang række svar og løsninger på de tre sammenhængende kriser og viser samtidig en vej til en tilstrækkelig global fødevareforsyning. Det er de løsninger, som står øverst på dagsordenen til Organic Summit 25 (OS25),” siger Rikke Lundsgaard, agronom og projektleder på OS25.

OS25 holdes samtidig med, at Danmark overtager EU-formandskabet i anden halvdel af 2025 og markerer EU’s mål om en økologiandel

på 25 procent i 2030. Hvilken viden og politik skal mobiliseres, og hvordan skal markedet udvikle sig for at komme i mål? Med udgangspunkt i Danmark som case og gode eksempler fra EU og resten af verden bliver dette drøftet.

Økologisk Landsforening har taget initiativ til OS25, mens selve topmødet sker i samarbejde med Landbrug & Fødevarer Økologi og en række andre organisationer. Projektet er støttet af Novo Nordisk Fonden, Fonden for Økologisk Landbrug, Promilleafgiftsfonden, Ministeriet for Grøn Trepert, Københavns Kommune og Merkur Fonden. Derudover har MENY, COOP, Lidl, Thise Mejeri og Naturmælk støttet oprettelsen af sekretariatet i 2024. I 2025 vil MENY desuden være platinsponsor.

Slutmålet med topmødet er en udtalelse og et charter, der overrækkes til den ansvarlige, danske minister på området, som inspiration til at få økologien placeret centralt.

FIRE SPOR FRA JORD TIL BORD

Topmødet har et politisk, et forskningsmæssigt, et business- og et praktikerspor. De fire spor sikrer, at hele værdikæden inden for økologien er repræsenteret. Ambassadør for det politiske spor er Connie Hedegaard, tidligere miljøminister, klimaminister og EU’s første klimakommissær. Ambassadør for praktikersporet er Peter Sisseck, dansk vinbonde og skovejner.

Udover topmøde-programmet, som foregår i Den Sorte Diamant, inviterer OS25 et bredere publikum til events, der dækker økologien fra jord til bord. F.eks. via et samarbejde med Copenhagen Cooking, der gør økologien synlig som et konkret redskab til grøn omstilling.

OS25 finder sted den 18. og 19. august 2025 på Det Kgl. Bibliotek.

Du kan løbende følge med i program på websitet www.os25.org

OG PRISEN GÅR TIL ...

Fårup Sommerlands fødevarechef Ole Roed løb med Økoprisen 2024 – for at stå bag at blive første forlystelsespark i Danmark med Det Økologiske Spisemærke i alle spisesteder.

TEKST: PETER NORDHOLM ANDERSEN // FOTO: ØKOLOGISK LANDSFORENING

Det var en pavestolt Ole Roed, der modtog Økoprisen 2024. Som chef for føde- og drikkevarer i Fårup Sommerland fik han Økologisk Landsforenings pris for ”med nordjysk stædighed” at løfte økologisk kvalitet ind i branchen for forlystelsesparker.

Prisen er ifølge Ole Roed en kæmpe anerkendelse og et stort skulderklap - og er for ham et vidne om at have ”taget skridt i den rigtige retning” i lang tid.

”Det er mange år siden, vi besluttede at satse på lokale og økologiske kvalitetsråvarer, i det omfang det er muligt, i en branche, som ikke er særlig kendt for at have kvalitetstilbud i madudvalget” siger Ole Roed.

Da parken åbnede op i år, var det den første forlystelsespark, hvor alle spisesteder lige fra pastabod til helårsåbent hotel har Det Økologiske Spisemærke i enten bronze, sølv eller guld – og økologipro-

centerne lå som minimum på 50 pct. i de enkelte køkkener.

ALL IN PÅ POPULÆRE RETTER

En del professionelle køkkener med bronze-mærke vil ofte arbejde strategisk og omstille de billigste varer først, men hos Fårup Sommerland er man med Ole Roeds ord ”gået all in”. Fra første åbningsdag i foråret har de mest populære retter været 100 procent økologiske. Det vil sige alle burgere, inklusiv det væsentligt dyrere kød til bøffen, alle pommes frites og fritureoliener til at stege de aflange kartoffelstave i.

Ud over at skaffe 50 tons danske, økologiske pommes frites, 60.000 skiver økologisk Vesterhavssost fra Thise og økokød til burgerne, har Ole Roed landet flere lokal- og økologivenlige aftaler.

En gang om ugen svinger en af AB Caterings lastbiler forbi Naturbruget Tranum,

en økoproduktion under 25 kilometer fra Fårup Sommerland. AB-vognmanden laster ugentligt en portion grøntsager, Naturbruget Tranum producerer, og vel fremme kommer de lokale økoråvarer under kærlig behandling i det helårsåbne Hotel Fårup, der har Det Økologiske Spisemærke i sølv.

HÅBER PÅ RINGE I VANDET

Ole Roeds håb er, at parkens arbejde med økologi ikke kun påvirker deres kunder positivt – men også andre forlystelsesparker, hvor der så absolut er potentiale for mere økologi. Det samme er håbet hos Torben Blok, markedschef for foodservice i Økologisk Landsforening:

”Der er ingen tvivl om, at gæsterne efterspørger bedre kvalitet – også selvom det handler om pølser, pommes frites og burgere. Det har Fårup Sommerland set og rykket på. Så nu afventer vi bare, at de andre parker i Danmark følger efter.”

I 2025-sæsonen tager Fårup Sommerland næste skridt og udfordrer markedet for is, der ellers er præget af få store spillere med lille fokus på økologi. Når parken åbner, vil gæsterne møde et spritnyt indgangsparti med isbutik og et tilhørende ismejeri med lokale råvarer, som også skal have bronze-mærket i økologi.

LYT TIL HISTORIEN OM PARKENS ØKOREJSE

Ole Roed fortæller i podcastserien Ildsjælene, hvordan de gradvist har skruet økologiprocenterne i vejret i Fårup Sommerland – og hvorfor han brænder for den opgave.

[Lyt med her.](#)

KOKKE OG KØBMÆND FIK EN LÆRERIG DAG I MARKEN

En invitation til Øko-markdag bragte ansatte fra landets professionelle køkkener og dagligvarekæder helt tæt på de økologiske råvarer.

TEKST: JAKOB BRANDT // FOTO: RAIS FOTO

Knap 100 ansatte fra landets professionelle køkkener og dagligvarehandel fik den 12. juni et spændende kig ind i økologernes hverdag, da ØL inviterede til middag i marken hos økologen Henrik Jessen i Almind.

Han lagde jord til den anden udgave af Øko-markdag, som i udgangspunktet var tænkt som en inspirationsdag for alle i den økologiske landbrugssektor. Hovedparten af de ca. 800 deltagere var økologiske landmænd. De kom for at møde kolleger og se demonstrationer af maskiner og markrobotter, parceller med nye afgrøder og tilegne sig den nyeste faglige viden.

Samtidig havde Innovationscenter for Økologisk Landbrug planlagt en vandretur i det naturskønne område, hvor gæsterne ved seks faglige stop fik serveret faglig viden om frugtbar jord, skovlandbrug og biodiversitet, regenerativt landbrug, klima, sorter og gener samt bælgfrugter.

ALLE SANSER VAR I BRUG

Det skabte en spændende ramme for økologisk

Landsforenings gæster, og Birgitte Jørgensen, markedschef for detail i Økologisk Landsforening, tillægger det stor betydning, at de mennesker, som til daglig forhandler eller tilbereder mad af de økologiske varer, kender historien bag produkterne.

”Når de møder landmændene på deres hjemmebane, og ser hvordan de arbejder med jorden og planterne, får de en bedre forståelse for, hvor og hvorfor økologien gør en forskel. Det klæder dem bedre på til at formidle historien videre til deres kunder,” siger Birgitte Jørgensen om en dag, hvor gæsterne fik udfordret alle sanser.

DEN PERFEKTE MUNDFULD

Omlægningskonsulent Rikke Grønning var vært for en workshop for deltagerne fra dagligvarehandlen. De fik mulighed for at komme helt tæt på de økologiske grøntsager, da de skulle skabe 'den perfekte mundfuld' ved brug af de fem grundsmage: surt, sødt, salt, bittert og umami.

Men det var fem køkkenchefer fra jyske

ISS-kantiner, som stod for dagens kulinariske højdepunkt, da de hver bidrog med en ret til en økologisk langbordsfrokost.

EN FED DAG

Efter maden gav Martin Keller, verdensmålschef i Dansk Vegetarisk Forening, et oplæg om naturens tilstand anno 2024. Det efterlod gæsterne med mange gode argumenter for at drive et landbrug, der spiller sammen med naturen.

Maibritt Braukmann, projektleder for CSR-indkøb hos Lidl nød at komme ud og blive klogere på økologi og få lidt jord under neglene.

”Det har været en fed og inspirerende dag, hvor vi både har fået lækker mad og er blevet klogere på klima og biodiversitet, og hvorfor det er vigtigt for naturen, at vi dyrker landbrug uden brug af sprøjtemidler,” sagde hun.

Bag Øko-markdag står Innovationscenter for Økologisk Landbrug, Landbrug & Fødevarer Økologi, Økologisk Landsforening, Velas, VKST, ØkologiRådgivning Danmark, Syddansk Økologi, AgriNord og Icrofs.

FRUGT-, BÆR- OG GRØNTUDVALGET

LOTTE LEI

FORPERSON FOR
FRUGT-, BÆR- OG
GRØNTUDVALGET

VIGTIGSTE FOKUSOMRÅDER I 2024

I år har vi fokuseret på spørgsmålet: Hvem skal producere de økologiske grøntsager til din indkøbskurv i fremtiden? For grøntbranchen er lille - måske 2-300 bedrifter, hvis vi tager frugtavlens med, men prøv at tænke efter: Alle forventer, at man kan købe frisk frugt, bær og grønt, og rigtig mange forventer, at det er dansk - i hvert fald en stor del af året. Men hvem tænker på, hvordan nye generationer skal overtage produktionen?

Vi har et alvorligt generationsskifteproblem i landbruget, især på grøntsags- og frugtsiden. Læg dertil, at vi mangler en overordnet politik og strategi for at producere de grøntsager, vi skal putte i munden, hvilket ellers er et væsentligt element for folkesundheden.

Apropos sundhed: På Madens Folkemøde i maj deltog jeg i paneldebat om den danske frugt-, bær- og grøntproduktion på vegne af foreningen. Her slog jeg på, at Danmark burde være et grøntsagsland, og at vi i langt større grad skal forsyne danskerne med friske, økologiske råvarer. Specielt på grøntsagssiden står økologerne et godt sted.

Næsten 40 pct. af produktionen er økologisk, og for rodfrugter er vi endda over 60 pct. Vi har 50 års erfaring med økologi og ekspertisen til at dyrke uden kemi til en overkommelig merpris og med gode udbytter. Merprisen er prisen på bæredygtighed, som alle i øjeblikket søger. Økologien har hele pakken - fri for kemi, større biodiversitet, fokus på klimaneutralitet, rent grundvand.

INDSATSOMRÅDER I 2025?

Vi har startet en god debat om gartneruddannelsen og drøftet ideer til, hvordan den kan blive mere nutidig. I undervisningen er økologien nærmest ikke-eksisterende, og der er for eksempel ikke fokus på livet i jorden, som hele den regenerative tankegang bygger på, og som burde være helt central. Heldigvis interesserer en generation af unge sig dybt for jordbrugsproduktion, de går udenom de nuværende systemer og foranstalter deres egen uddannelse. Sådan var det også, da jeg gik på Landbohøjskolen i 1980'erne og læste til agronom. Vi havde en selvbestaltet økologigruppe. Mit håb var, at det var bedre 40 år senere - men nej!

PLANTEAVLSUDVALGET

NIKOLAJ DALSGAARD

FORPERSON FOR
PLANTEAVLS-
UDVALGET

INDSATSOMRÅDER I 2024

Vi har blandt andet haft fokus på at arbejde sammen med Innovationscenter for Økologisk Landbrug om udvikling og kvalificering af projekter. Det er vigtigt for os at være tæt på dem, sådan at vi er informeret om hvad der foregår, og de er tættere på virkeligheden.

Vi har arbejdet med ESG med fokus på S'et, som i nogen grad er overset, når vi taler økonomi. Men alle landmænd bidrager i meget høj grad med et socialt ansvar, og det er vigtigt, at det bliver italesat.

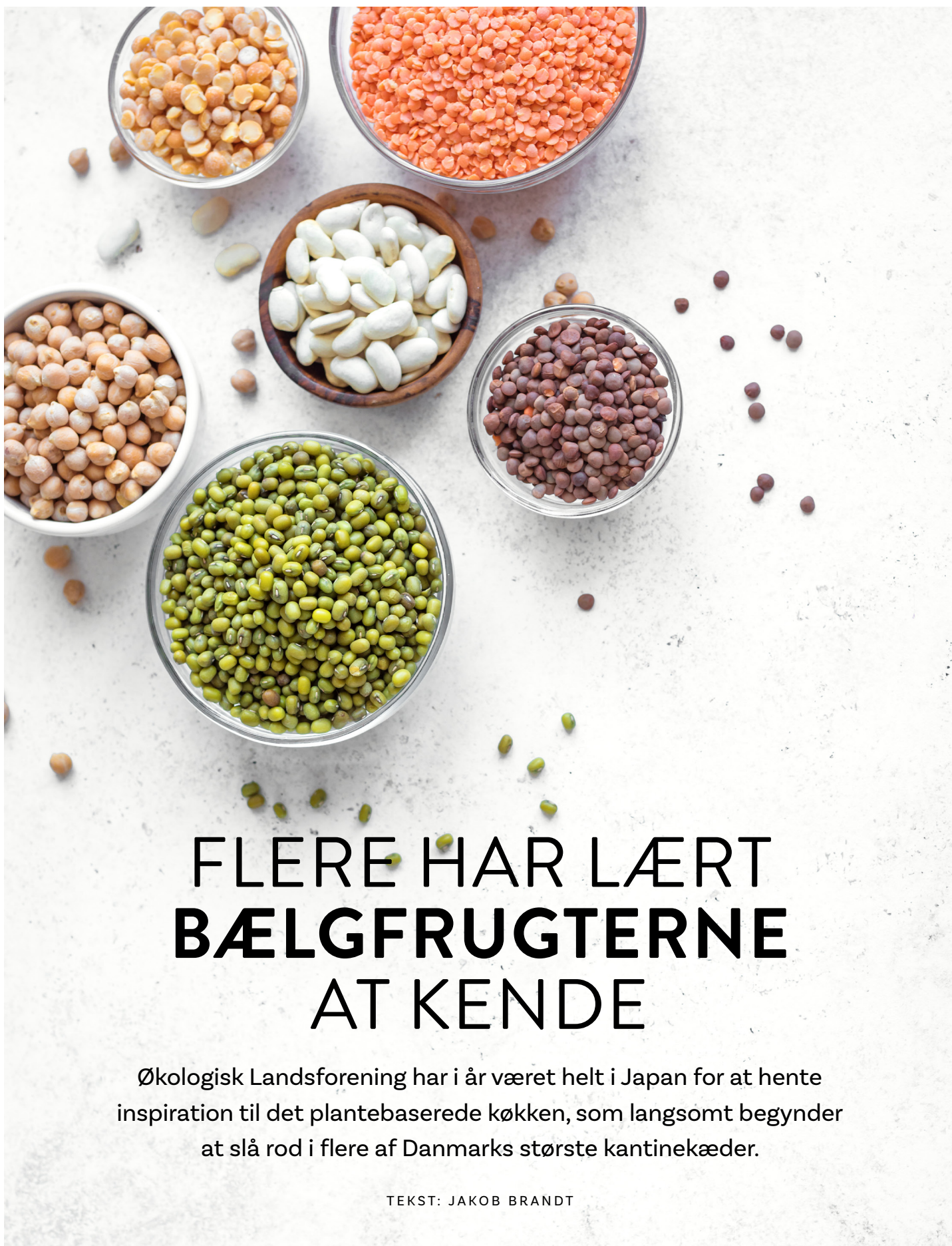
Ligeledes har vi igen arbejdet med forskellige muligheder for den økologiske planteavl. Det være sig Biokul, Weedfighter og andre ting, der kommer på vores radar for at blive afprøvet til økologien.

Øko-markdag har naturligvis også haft vores fokus. Det var en stor og ikke mindst tiltrængt festdag for alle økologiske landmænd og tilknyttede erhverv. Det var et fagligt meget stærkt set-up, og vi deltog på stand hos Økologisk Landsforening.

FOKUSOMRÅDER I 2025

Implementering af Den grønne trepart og økologi kan næsten tage al fokus for det kommende år. Vigtigheden af, at økologien finder sine ben igen, er et meget, meget stort fokuspunkt. Det er vigtigt, at vi økologer og vores samarbejdspartnere får en tro på, at økologien også er et vigtigt ben i omstillingen af vores landbrug og ikke mindst, at der også er økonomi i at være økologisk landmand.

Fortsat udvikling af økologien har også fokus i 2025. Herunder kvalificering af projekter i samarbejde med Innovationscenter for Økologisk Landbrug og andre relevante partnere. Det er vigtigt, at vi er til stede og arbejder med de rigtige projekter. Der skal også arbejdes med forskellige projekter om udviklingen af bælgfrugter, jordens frugtbarhed og ikke mindst skal vi arbejde med, at økologi også er regenerativt.

FLERE HAR LÆRT BÆLGFRUGTERNE AT KENDE

Økologisk Landsforening har i år været helt i Japan for at hente inspiration til det plantebaserede køkken, som langsomt begynder at slå rod i flere af Danmarks største kantinekæder.

TEKST: JAKOB BRANDT

”Lær dine bælgfrugter at kende” er foreningens største projekt i 2024. Det er støttet af Fonden for Plantebaseret Landbrug, og ifølge projektleder Mie Reihs Hegnar har projektet via workshops, webinarer og en stribe events og messer promoveret bælgfrugterne for aktører i alle grene af værdikæden - fra landmanden over grossisten til det professionelle køkken.

”Sammen med branchen har vi stillet skarpt på, hvad der virker bedst, når vi skal have køkkenerne til at bruge flere grønne proteiner, og vi kan se, at det er vigtigt, at vi tager små skridt, hvis vi skal have hele målgruppen med,” siger Mie Reihs Hegnar.

Hun glæder sig over, at kantinekæder som Meyers og ISS allerede har taget bælgfrugterne til sig, men oplever, at der stadig er et gab til restauranter

verdenen og forbruget i de private køkkener. For at sætte mere skub i brugen af bælgfrugter vurderer hun, at det bliver nødvendigt at udvikle mange flere convenienceprodukter, som gør det nemmere at integrere bælgfrugterne i maden - både i de private husholdninger og foodservicebranchen, og det går den rigtige vej.

FEM NYE FRONTLØBERE

For tredje år i træk har foreningen lavet et opskriftshæfte med bælgfrugter i tæt samarbejde med fem frontløberkøkkener, som i år kommer fra hotel- og restaurantbranchen i Region Syddanmark.

For at hjælpe udviklingen på vej er foreningens digitale klimaunivers for madprofessionelle i år blevet opdateret med ny viden, podcast og

film, som inspirerer køkkenerne til at fokusere på plantebaserede proteinkilder og madspild.

Ifølge Mie Reihs Hegnar handler det om at gøre bælgfrugterne til kongen i køkkenet, og i jagten på ny inspiration har hun og to kolleger været i Japan, som har udviklet et kæmpe arsenal af smagsgivere til det plantebaserede køkken.

”Japanerne har en stærk tradition for at integrere bælgfrugter i deres kost, og de seneste 50 år er der sket en eksplosiv innovation. Vi besøgte butikker med over 50 forskellige slags tofu, masser af miso og dashi, som er baseret på fermenterede sojabønner. De bliver brugt som smagsgiver i det japanske køkken, som typisk er baseret på sæsonens grøntsager og noget mindre kød, end vi bruger herhjemme.”

PÅ MISSION FOR DE ØKOLOGISKE BÆLGFRUGTER

I november mødtes 35 køkkenprofessionelle fra hele landet for at afslutte år tre i det projekt, der har haft fokus på at gøre bælgfrugter lækre i de professionelle køkkener.

TEKST: VIVIENNE KALLMEYER

”I er virkelig ude og skabe inspiration. Vi har i år uddelt 3500 af de opskriftshæfter, som I lavede sidste år. Og vi får flere henvendelser om, hvornår det nye hæfte kommer,” siger projektleder Mie Reihs Hegnar og skyder dermed dagens mission i gang.

For der skal laves mad med bælgfrugter, og missionen er klar: De skal servere bælgfrugter på alle tænkelige måder og blive klogere på, hvordan de får os andre dødelige til at spise mange flere af de små klimahelte. Det hele ender ud i et opskriftshæfte, som kommer andre professionelle køkkener til gode.

Det første bælg-indslag kommer fra Efterskolen Epos på Als. Køkkenleder Sune Axelsen serverer morgenboller og knækbrød lavet af økologisk hvede og linsemel. Målet har været at få de unge til at spise mere bælg ved at ”smugle” dem ind i morgenbollerne, samtidig har det været et mål, at få flere af de unge på skolen til at spise morgenmad. Begge dele er lykkedes ganske godt.

Efter morgenmaden serverer Haraldskær Sinatur Hotel & Conference en bælgfortolkning af

æbleskiven med topping af gedeost og sylt. Der er også bælgsnacks med rødbedesaft og dip.

”Vi begyndte egentlig med at indkøbe en masse forskellige bælgfrugter og stillede os selv en opgave; hvad kan vi lave med dem? Langt de fleste af vores gæster synes det er spændende - vi prøver ikke at skjule, at vi bruger bælgfrugter som supplement eller erstatning,” siger Ninna Bundgaard Christensen, som er køkkenchef.

”Samtidig er det en god samtalestarter internt i køkkenet og en mulighed for at udvikle os fagligt.”

Der er bred enighed blandt de forsamlede om, at det er meget forskelligt, hvordan gæsterne reagerer på bælgfrugter. Oftest er skepsissen størst i hverdagskøkkenerne - altså i arbejdspladsernes kantiner og ofte også, når det handler om møder og konferencer. For netop at gøre bælgfrugter mere hverdagspiselige har årets frontløbere tænkt ærte-, bønne- og linsesorter ind i et væld af velkendte retter; ragout, Othelloagkage, steak og snacks - alt bliver smagt og vurderet, ligesom alle retterne bliver stilet og fotograferet, så de er klar til at

blive præsenteret i opskriftshæftet.

2024's økologiske bælgfrugt-frontløbere kommer fra Comwell Middelfart, Epos Efterskole, Haraldskær Sinatur Hotel og Conference, Den Hvide Hest og Hotel Christiansminde.

Frontløber-indsatsen er støttet af Plante-fonden, og har været i gang siden 2022. Målet er at skabe kendskab til bælgfrugter i de professionelle køkkener, samle kræfterne og udgive opskriftshæfte med deltagernes retter til inspiration for andre i branchen.

Tidligere deltagere er:

Vejlsøhus Hotel, Danhostel Skanderborg, COWI Kantine, Rambøll kantine, Navitas kantine, Sødisebakke, Madservice Aalborg, Trekanten Kulturhus i Aalborg, AAU Thisted kantine, Livsstilshøjskolen Gudum, Regionshusets kantine og Onsilid Idrættsefterskole.

NY FORPERSON OG NY STRATEGI

Der blev valgt ny forperson, et nyt repræsentantskab og så blev den nye strategi præsenteret, da Økologisk Landsforening holdt årets generalforsamling i Køge.

TEKST: HENRIK HINDBY KOSZYCZAREK // FOTO: JAKOB BRANDT

Årets generalforsamling bød på nogle mærkbare ændringer i Økologisk Landsforening. Først og fremmest blev en ny forperson valgt, efter at Louise Køster forinden havde valgt at trække sig fra posten.

Ny person i spidsen blev 58-årige Michael Kjerkegaard, som blev valgt uden modkandidater.

"Jeg har en vision om at forene vores brede medlemsskare, der omfatter virksomheder, forbrugere, køkkener og landmænd. Min ambition er at skabe et inkluderende og stærkt fællesskab, hvor alle bidrag bliver værdsat. Ved at fremme dialog, samarbejde og innovation ønsker jeg at styrke vores fælles indsats for at fremme liv på landet og økologisk livsstil på tværs af samfundet," sagde han om sin beslutning om at stille op.

Han havde hidtil været næstforperson i Økologisk Landsforenings Kød- og Naturgræsserudvalg, og i december 2023 blev han medlem af foreningens bestyrelse, hvor han også har været fungerende næstforperson.

ØKOLOGIEN SKAL TRÆDE I KARAKTER

Efter valget sagde han, at han især gerne vil styrke foreningen på medlemsfronten.

"Vi skal have flere medlemmer - specielt på forbrugersiden. Det er et af de steder, hvor vi virkelig gør en forskel for fremtidens landbrug, når vi hele vejen fra landmand over køkkener og virksomheder til forbrugere har et fælles sprog for, hvor meget vi byder indmed, når det kommer til de fælles goder."

Adspurg om hvorfor han ville være forperson, svarede han:

"Der er rigtig meget debat og krisestemning lige nu i hele landbruget, og hvis man gerne vil påvirke en udvikling, er man nødt til at være der, hvor det betyder noget. Det er netop nu, vi skal træde i karakter, og Økologisk Landsforening har nogle helt vild gode bud på fremtidens landbrug. Ikke kun på klimaområdet, men på rigtig mange andre parametre såsom pesticid-frie fødevarer, øget dyrevelfærd, rent drikkevand og mere natur i marklandskaberne."

NY MÅLSÆTNING

En anden ændring, der fandt sted på generalforsamlingen var præsentation af den nye strategi, som er gældende i perioden 2024-2030. Under overskriften "Økologi - fordi vi kun har en planet" folder sig en strategi ud, der skal spille økologien ind på flere dagsordener (læs mere om den nye strategi på side 26 og 27 red.). Strategien indeholder bl.a. en nedjustering af den hidtidige ambition om 30 pct. økologi i 2030. I stedet går foreningen efter 25 pct.

Det skyldes, at verden ændrede sig markant, efter at den oprindelige målsætning blev sat i 2019: Corona, inflation og krigen i Ukraine, har påvirket hele fødevaremarkedet markant.

"Vi ønsker at signalere, at vi er ambitiøse, men vi skal også signalere seriøsitet over for vores samarbejdspartnere, og derfor har vi justeret målet," forklarede Økologisk Landsforenings daværende direktør, Helle Borup Friberg, da hun fremlagde strategien.

Foreningens økonomi så fornuftigt ud, og generalforsamlingen kunne for tredje år i træk godkende et årsregnskab, med et resultat, som lå et pænt stykke over budgettet: Foreningen kom ud af 2023 med et overskud på 713.000, og selvom det er en kvart mio. kr. mindre end året før, var foreningens økonomi- og it-chef – og nu konstituerede direktør - Kirsten Bach-Holck i udgangspunktet rimelig tilfreds, da hun gennemgik hovedtallene i regnskabet for de ca. 140 medlemmer, som deltog i generalforsamlingen.

Foto: Uffe Bregendahl

BLÅ BOG

MICHAEL KJERKEGAARD

- **Alder:** 58 år.
- **Uddannelse:** Landmand.
- **Arbejde:** Har drevet gården Eskelyst i Vejle Ådal siden 1994, hvor han praktiserer naturpleje og holistisk afgræsning med sine ca. 240 kødkvæg
- **Andre tillidsposter**
Næstformand for Foreningen for Holistisk Planlagt Afgræsning (HOPLA). Medlem af EWII's repræsentantskab i Vejle Kredsen.
Hub Leader for den danske Hub HOLD, under Savory Institute.

BESTYRELSEN

- Michael Kjerkegaard, forperson
- Solvejg Horst Petersen, næstforperson
- Johanne Schimming
- Jonas Engberg
- Michael Allerup Nielsen
- Claus Bindslev

NYT REPRÆSENTANTSKAB

Køkkenmedlemmer:

- Michael Allerup Nielsen
- Erik Vithner
- Karsten Felvang Nielsen
- Mona Carøe

Landsmandsmedlemmer:

- Michael Kjerkegaard
- Sten Dissing
- Johanne Schimming
- Ole Andresen
- Lars Bredahl

- Finn Tang
- Henrik Jessen
- Nanna Thomsen
- Carsten Sørensen
- Markus Schaumburg-Müller
- Fie Graugaard
- Solvejg Horst Petersen
- Trine Krebs

Virksomhedsmedlemmer:

- Søren Ejlersen
- Kristian J. Plamberg

- Jan Rathcke

Personlige medlemmer:

- Rasmus V. Madsen
- Helge Bülow
- Tina Unger
- Bjarke Jensen
- Randi Vinfeldt
- Kristina Due
- Jonas Engberg
- **Tilknyttet erhverv:**
• Birte Brorson

DIREKTØR TAKKEDE AF EFTER SYV ÅR

Nu tidligere direktør i Økologisk Landsforening, Helle Borup Friberg, valgte i 2024 at fratræde sin stilling efter syv år på posten.

TEKST: HENRIK HINDBY KOSZYCZAREK // FOTO: MARENDINE KRAINERT LADEGAARD

Det var ønsket om at prøve sig selv af i en ny rolle, der fik Helle Borup Friberg til at opsig sin stilling som adm. direktør i Økologisk Landsforening pr. den 1. oktober 2024.

»Der er aldrig et optimalt tidspunkt at stoppe på, men jeg har et ønske om ledelsesmæssigt at prøve mig selv af i andre sammenhænge, og jeg har valgt, at det skal være nu. Den nye bestyrelse har været i gang i et halvt år, vi har en tydelig og retningsgivende ny strategi og en professionel organisation, og jeg føler, at timingen for at stoppe, er så god, som den kan blive,» sagde Helle Borup Friberg.

Den 54-årige direktør tiltrådte i september 2017 og har sat sit aftryk ved bl.a. at have været med til at etablere Innovationscenter for Økologisk Landbrug i 2021, samt at skabe flere samarbejder med fx Dansk Vegetarisk Forening omkring Plantebaseret Videnscenter.

Da avisen Økologisk Landbrug tegnede et portræt af hende, tøvede hun ikke, da hun bliver

spurgt, hvad det bedste ved jobbet har været. »At få lov til at arbejde ledelsesmæssigt med en vigtig sag. Det er ikke, fordi det ikke også har været fantastisk at arbejde med nogle virkelig dygtige medlemmer i en vildt fed organisation, og det politiske har været spændende, men ud fra et professionelt perspektiv har det bedste været at bruge en stærk sag som løftestang rent ledelsesmæssigt. Jeg er meget optaget af at arbejde med flere bundlinjer, og jeg tror, at det er fremtiden at tænke i hele økosystemer, uanset om man er en organisation eller virksomhed,« sagde hun.

LIDT URO OG MEGEN SPÆNDING

Hun forklarede samtidig, at hun var afklaret med sin beslutning om at stoppe i foreningen - selvom det både gav lidt uro i maven og en spænding om det næste kapitel i livet, og en smule sorg over at tage afsked med noget, som hun har været så glad for.

Da hun offentliggjorde sin beslutning over for de ansatte, forklarede hun, at den bundede i et ønske om at prøve sig selv af som leder i andre sammenhænge, ligesom hun understregede at det ikke lå andet bag, som hun ikke delte med offentligheden.

»Nej, det er der ikke. Jeg har jo en gang tidligere truffet sådan et valg om at stoppe (da hun var hos Lego Education, red.). Dengang handlede min beslutning både om ønsket om mere ledelsesansvar og en utålmodighed i forhold til virksomhedens arbejde med sit planetære aftryk. Denne gang har jeg givet mig selv god tid til at tænke mig om, og så kunne jeg bare mærke, at det var det rigtige at gøre nu,« siger hun.

Økologisk Landsforening ledes nu af konstitueret direktør, Kirsten Bach-Holch, som også fortsat bestrider stillingen som økonomichef i foreningen. Målet er, at der skal ansættes en ny direktør i løbet af første halvår af 2025.

NGT-DRØFTELSER BLEV UDSAT

TEKST: HENRIK HINDBY KOSZYCZAREK // FOTO: KAREN MUNK NIELSEN

Hvordan skal økologi blive en norm frem for et nicheprodukt, og hvilken rolle spiller de såkaldte NGT-planter i den bevægelse? Det er nogle af de spørgsmål, som skal drøftes på den kommende generalforsamling i 2025. Det sker på baggrund af, at repræsentantskabet inden generalforsamlingen i 2024 havde besluttet, at planter fra forædlingskategorien NGT 1 også bør tillades i økologien, hvis de bliver tilgængelige for det konventionelle landbrug. Flere medlemmer var dog uenige i

beslutningen og fik mønstret et flertal bag sit forslag om, at foreningen skal følge holdningen i IFOAM.

Det fremlagte forslag ville imidlertid kræve en vedtægtsændring, og for både at respektere generalforsamlingens beslutning og overholde de juridiske krav, besluttede bestyrelsen at udskyde drøftelsen og sætte den ind i en større sammenhæng.

Økologisk Landsforening har i 2024 derfor ikke arbejdet aktivt for, at NGT1 skal kunne anvendes i økologien.

FOODSERVICE BOOSTER ØKOLOGIEN

De professionelle køkkener er godt i gang med den grønne omstilling, og det giver resultater på salget af økologiske fødevarer til foodservice. De seneste tal (2023) viser en fremgang på 13 pct.

TEKST: VIVIENNE KALLMEYER // FOTO: RASMUS BLUHME, MOMENT STUDIO

Mens de private forbrugere var tilbageholdende med indkøb af økologi, har de professionelle køkkener til gengæld taget for sig og givet økologien et boost. Det er især i de offentlige køkkener, at økologien har sin sejrsgang med en samlet andel på 32 pct., mens kantiner på offentlige arbejdspladser tegner sig for en andel på 23 pct., og kantiner på private arbejdspladser lå på 19 pct. Lavest lå den økologiske andel i hoteller, restauranter o.lign. med ni pct. af det samlede salg. Det viser den seneste opgørelse fra Danmarks Statistik fra 2023.

”Stigningen er et signal om, at både offentlige og private kantiner forholder sig til, at flere danskere efterspørger sunde måltider lavet af rene råvarer, men også at der fra ledelsesniveauet bliver stillet krav om grøn omstilling, også når det handler om indkøb af fødevarer,” siger Torben Blok, markedschef for Foodservice i Økologisk Landsforening.

”Vi mangler for alvor at få hoteller og restauranterne med ombord, men vi ser også en åbning for økologien her, nøjagtigt som det er sket i de offentlige spisesteder. Der er ingen tvivl om, at kundernes og ledelsernes øgede fokus på forandring spiller en vigtig rolle.”

I en medlemsundersøgelse foretaget i 2024 af Danmarks Restauranter og Caf er (DRC) viser

det, at økologandelen vil vokse i de kommende år. Halvdelen af de adspurgte køkkener oplyser, at økologi i dag har enten stor betydning (23 pct.) eller nogen betydning (26 pct.) for deres fødevareindkøb. Samtidig svarer 41 pct., at de forventer, at økologien fylder mere i deres køkken om tre år, mens 34 pct. svarer måske.

”En opfordring herfra er, at vi som økologiske aktører g r forrest, så vi tilvælger de steder, som har en høj økologandelen, når vi selv skal spise ude, overnatte eller holde arrangementer. Vi skal selv være med til at skubbe udviklingen i den rigtige retning,” mener Torben Blok.

GENTAG ØKOLOGIENS FORDELE

Økologisk Landsforening har gennem 2024 været på benene for økologien. Ikke alene har foreningen med Udvalget for Professionelle Køkkener i spidsen overrakt Årets Økopris til food- and retailchef i Fårup Sommerland, Ole Roed. Den har også deltaget på en række af grossisternes messer, hvor man møder de professionelle i øjenhøjde og kan præsentere økologiens vigtigste fordele.

”Økologien viser igen og igen sin værdi og sit store potentiale i de professionelle køkkener, fordi den taler ind i mange af de dagsordener, som også er vigtige for virksomhederne og

deres kunder. Det, at du får mere end en råvarer og bidrager positivt til natur, grundvand og dyrevelfærd, er et stærkt argument, som skal gentages, hver gang vi taler om grøn omstilling,” siger Torben Blok.

POTENTIALE FOR ØKOLOGISK VÆKST

De enkelte økologiske varegruppers andel i foodservice er forskellige. Økologi udgør 33 pct. af det samlede salg af mejeriprodukter og  g, ligesom økologisk frugt og grønt ligger på 24 pct. Omvendt udgør økologisk kød og fisk blot tre pct. af varegruppens samlede salg, og frostvarer udgør seks pct. viser opgørelsen fra 2023.

”Der er potentiale for at arbejde med økologien i alle kategorier. Mejeri,  g, frugt og grønt er nogle af de varegrupper, hvor økologien står rigtig stærkt, mens der er udviklingspotentiale i de kategorier, hvor andelen er små,” siger han.

”Lad os fastholde fokus på det økologiske måltid og kræve gode smagfulde økologiske måltider, når vi går ud og spiser. Men lad os også efterspørge økologisk is, kage, chokolade og sodavand, så vi skaber efterspørgsel i kategorier, som færre forbinder med økologi. Det er også med til at skabe forandring.”

ØKOLOGI RYKKER IND PÅ FØDEVARE- UDDANNELSERNE

Fremtidens kokke og ernæringsprofessionelle har i år fået et dybere kendskab til økologiens rolle i den grønne omstilling af måltiderne. Økologisk Landsforening rykkede ind på landets fødevareruddannelser med workshops og inspiration.

TEKST: VIVIENNE KALLMEYER // FOTO: THOMAS RYTTER, STORYTELLERS

SE KOMPENDIET HER:

SE MERE HER:

Klima er rykket højere op på dagsordenen i de professionelle køkkener med fokus på at reducere madspild og jonglere mere grønt ind på menuerne. I fremtiden er det ikke længere nok, at maden smager godt. Fremtidens forbrugere kommer til at stille mange krav, og det vil få betydning for medarbejdernes uddannelser og kompetencer.

Økologisk Landsforening er i 2024 rykket ind på fødevareruddannelserne med det formål at skabe viden og praksis hos både undervisere og elever, der tager udgangspunkt i økologiens bidrag til grøn omstilling i det professionelle køkken.

”Økologi er en del af undervisningen, men vi kan høre, at der mangler inspiration og opdateret viden på uddannelserne. Målet har været at gøre økologien relevant ind i bæredygtighedsdagsordenen, så både undervisere og

elever forstår, at der allerede findes et redskab til at gøre en forskel,” siger Rita Ramona Høgh, projektleder i Økologisk Landsforening.

UDDANNELSERNE SKAL UDFORDRES

Projektet, som er støttet af Fonden for Økologisk Landbrug, har bl.a. faciliteret en række workshops på uddannelserne, hvor der er blevet undervist i økologi-viden koblet til de temaer, som fylder særligt meget på foodservice-arbejdspladserne.

”Vi har haft særligt fokus på at forklare, hvordan en øget økologi-andel helt automatisk skaber fokus på at anvende råvarerne fuldt ud, at minimere madspild og skabe grønnere måltider – og dermed skabe mere faglig nysgerrighed, gedigent madhåndværk og helt nye, innovative menuer,” siger hun.

”Det handler om at udfordre uddannelser-

ne, så eleverne bliver uddannet til det, som efterspørges hos arbejdsgiverne og rustet dem til den grønne omstilling.”

Udover de praksisnære workshops har projektet også fornyet et lærer-kompendium om økologi, samt produceret en inspirationsfilm, der fortæller hvorfor økologi gør en forskel, hvad kravene er og bliver i branchen, samt interview med nogle af de professionelle, der allerede er langt med økologi og grøn omstilling af køkkenet.

”Projektet har helt sikkert gjort en forskel – både for undervisere og elever, men også for at italesætte hvor vigtig økologien er for den transformation, som branchen går igennem lige nu. Vi fortsætter næste år, hvor fonden har bevilget midler til at arbejde videre og nå ud til de uddannelsessteder, som vi ikke nåede i år,” siger Rita Ramona Høgh.

INSEKTKIT SKABTE GLÆDE

Præmien i en konkurrence i projektet ”Øko-koen er markens helt” gav glade børn og voksne på den lille Vilsted Friskole i Nordjylland.

TEKST: PETER NORDHOLM ANDERSEN // COLOURBOX

”Da jeg fik at vide i en mail, at vi havde vundet, blev jeg glad. Men jeg holdt det lidt hemmeligt, fordi jeg synes, at det var en sjov overraskelse, som blev sendt til skolen.”

Sådan fortæller Christina Kollerup Nielsen om den efterårsdag, hun vandt konkurrencen, der var et led i informationsprojektet ”Øko-koen er markens helt”.

Hun havde deltaget i en lodtrækning om et

krible-krable-sæt til en børnehave eller skoleklasse. Pakken – der nu var på vej til Vilsted Friskole i Nordjylland – indeholdt blandt andet fem insektnet, 30 insektglas, fire bøger om insekter samt 30 pixibøger og flyers med viden om livet i og omkring en kokasse.

Projektets kerne er nemlig at formidle og åbne øjne for, at kokasser er skønne hoteller for et væld af biller, insekter og deres larver – og

dermed en skøn buffet for flere fuglearter som for eksempel stære.

”Da pakken kom og blev åbnet, blev lærere og elever rigtig glade. Børnene synes, at den slags er sjovt. Det er dejligt, at nogen tænker på børnene og det, de kan få ud af sådan nogle brugbare materialer. Det var også grunden til, at jeg deltog i lodtrækningen – det motiverende mig, at børnene kunne få nogle gode oplevelser,” siger Christina Kollerup Nielsen.

FØLGER INSEKTLIVET DERHJEMME

Hun har selv tre børn i 1., 8. og 9. klasse – 7, 14 og 16 år gamle – der går på den lille skole, som hun beskriver som verdens bedste sted.

”Friskolen befinder sig tæt på en sø, hvor de kan gå ned og studere insektlivet. Jeg glæder mig meget til at høre mere om, når de får kittet brugt til foråret, når insektlivet for alvor vender tilbage.”

Christina Kollerup Nielsen forklarer, at børnene i hendes egen familie følger med i programmer som Krible Krable på Ramasjang, hvor naturens bittesmå, vilde liv er i fokus.

De har også græssende køer ”lige omme bagved”. Derfor har hendes børn allerede styr på nogle af de insekter, der er knyttet til kokasserne. De ved, at der ikke går mange øjeblikke efter en kokasse er lagt, før de første fluer sidder på den.

KØER PÅ GRÆS ER FRIHED

Derfor betyder det noget for hende, at køerne kan komme ud, som er et krav i sommerhalvåret i øko-produktionen. Hun forklarer, at det ellers ikke er så tit, at de ser køer på græs i området. Det flugter med en generel tendens, hvor køerne lever hele livet på stald i de konventionelle mælkeproduktioner.

Hun og familien har i mange år også være ude at se køerne løbe på græs på Økodag, som Økologisk Landsforening hvert år arrangerer sammen med de økologiske landmænd og mejerier midt i april.

”Vi har været på flere forskellige gårde, og det er bare så livsbekræftende. Jeg synes, at det er sjovt at tage børnene med ud og mærke og se køernes glæde ved at løbe ud. Jeg forbinder det med frihed.”

KØD- OG NATURGRÆSSERUDVALGET

CARSTEN SØRENSEN

FORPERSON
KØD- OG NATUR-
GRÆSSERUDVALGET

VIGTIGSTE INDSATSOMRÅDER I 2024

Vores fokus har i 2024 været rettet mod de problemstillinger, der kan være i forbindelse med naturafgræsning. Det kan fx være sygdomme hos de dyr, der afgræsser. Derudover har vi arbejdet intensivt med at få andre til at opdage, at kødproduktion på græs er en god idé – både klimamæssigt, for dyrevelfærden og for biodiversiteten. Det er især forbrugerne, vi gerne vil fortælle de gode historier, men også forskellige institutioner og professionelle køkkener. Vi oplever fx en interesse fra hospitalskøkkenerne, som har en forpligtelse til at træffe valg, som vores dyr og produkter leverer.

Vi har også haft et åbent møde på Fanø med godt 20 deltagere. Temaet var No Fence – altså hegn uden hegn, hvor dyrene har en kæde om

halsen, som styrer deres færden via en computer på en mere skånsom måde. Mødet var en stor succes, og vi fik virkeligt godt fagligt udbytte, samt deltagelse af mange professionelle hegnsfolk, lodsejere, folk fra nationalparker og landmænd.

INDSATSOMRÅDER I 2025

Udvalget ønsker at være en afgørende facilitator for at udbrede græskød og få det godt i udbud. Vi skal arbejde på at lave et koncept, som de der har afgræsning som produktion kan komme ind under. Det skal være et mærke, som bliver kendt og udbredt. Derudover vil vi have endnu mere fokus på at understøtte Økologisk Landsforenings demokrati ved at søge samarbejde med andre udvalg.

MÆLKEUDVALGET

FINN TANG

FORPERSON FOR
MÆLKEUDVALGET

VIGTIGSTE INDSATSOMRÅDER I 2024

Det går igen den rigtige vej for forbruget af økologisk mælk. Salget stiger både i Danmark og på eksportmarkederne. Det er nu engang nemmere at navigere i et voksende marked. Nu mangler vi bare, at økonomien følger med, for helt uvant har de økologiske mælkeproducenter haft svært ved at følge deres konventionelle kollegaer på det område de seneste to år. Men der må være begrundet håb om bedring, når udbuddet er begrænset og efterspørgslen stigende.

I Mælkeudvalget har 2024 dels været præget af udmeldelserne i kølvandet på "Fra foder til føde II." Udvalget har desværre alt for lidt kontakt til et af de økologiske kernemejerier, Naturmælk. Det skal vi gerne have rettet op på i 2025, for vi har rigtig meget at tilbyde hinanden.

Økodag er efter Arlas udmeldelse delt op i to. Det fungerer, men er ikke optimalt, selvom budskaberne for Økodag 2024 nåede ud til det største antal mennesker nogensinde, takket være dygtige værter og medarbejdere hos Økologisk Landsforening.

Vi har en god og konstruktiv dialog med Innovationscentret for Økologisk Landbrug, og giver både input til nye projekter og følger op på løbende

projekter, og vi håber blandt andet inden for få år at have et økologisk og naturligt svar på Bovaer, som ikke forhindrer vores dyr i at komme på græs.

INDSATSOMRÅDER I 2025

Et af temaerne i det nye år bliver økologernes stilling vedrørende vedvarende græsmarker. Økologiske mælkeproducenter har generelt betydelige arealer med vedvarende græs (til glæde for køer, landmand og ikke mindst klima og biodiversitet). Disse arealer er nu pludselig betydeligt ringere stillet i forhold til de nye bioordninger under Landbrugsstyrelsen. Dette forhold vil vi arbejde hårdt for at få ændret, da det drejer sig om mange hundrede tusinder af kroner for de enkelte landbrug.

Vi vil også have fokus på økologikontrollen. Mange oplever mærkelige udmeldinger fra kontrolløren, efter, at bekendtgørelsen blev skrevet om med mere uklare regler om blandt andet afgræsning.

Vi vil også have fokus på konsekvenserne af, at økologien i praksis har giftet sig med hjerteordningen. Vi arbejder på at få en fod inden for i hjerteordningens maskinrum, det ser vi som nødvendigt, når alle økologer i praksis skal have statens dyrevelfærdsmærke.

EKSPORTEN TOG ET NYT RYK I 2024

Med en vækst på fire pct. og positive meldinger fra de vigtigste fokusmarkeder ruller den danske økologiekseport videre, mens importen falder for første gang i 20 år.

TEKST OG FOTO: JAKOB BRANDT

I 2023 eksporterede Danmark økologiske fødevarer for 3,5 mia. kr. Det er et plus på 121 mio. kr. i forhold til året før og svarer til en vækst på 4 pct. Dermed trodsede eksporten den geopolitiske uro, som skabte usikkerhed om privatøkonomien på de europæiske markeder, som aftager 86 pct. af Danmarks økologiske eksport. Det fremgår af de nyeste tal fra Danmarks Statistik, som viser, at Tyskland aftager halvdelen af eksporten.

”Vi kan se, at det tyske marked igen bevæger sig i den rigtige retning. Det er godt nyt for både dem, der allerede eksporterer til Tyskland, og nye fødevarerproducenter, som gerne vil ind på markedet,« siger Dennis Hvam, international markedschef i Økologisk Landsforening.

UDSIGT TIL YDERLIGERE VÆKST

Han er ikke overrasket over fremgangen i eksporten, og sammenholdt med tilbagemeldinger fra Danmarks kernemarkeder forventer han

yderligere vækst i 2025.

”Det er helt i tråd med den udvikling, vi i øjeblikket oplever i det hjemlige dagligvaresalg,“ siger Dennis Hvam, som arbejder på flere internationale brandinginitiativer, der skal sætte yderligere skub i eksporten.

Det er fortsat mejeriprodukter og æg efterfulgt af grøntsager, som fylder mest på eksportsiden, men der er også vækst i eksporten af plantedrikke.

GENNEMBRUD PÅ BIOFACH

27 danske udstillere deltog i februar 2024 på den danske fællesstand på BioFach-messen i Nürnberg, hvor Dennis Hvam deltog for første gang:

”Standen blev en stor succes på flere fronter, og jeg er meget imponeret over messen.”

Rømer Vegan benyttede BioFach til at underskrive en kontrakt med den tyske grossist Followfood, som siden har ført til et gennembrud på det tyske marked.

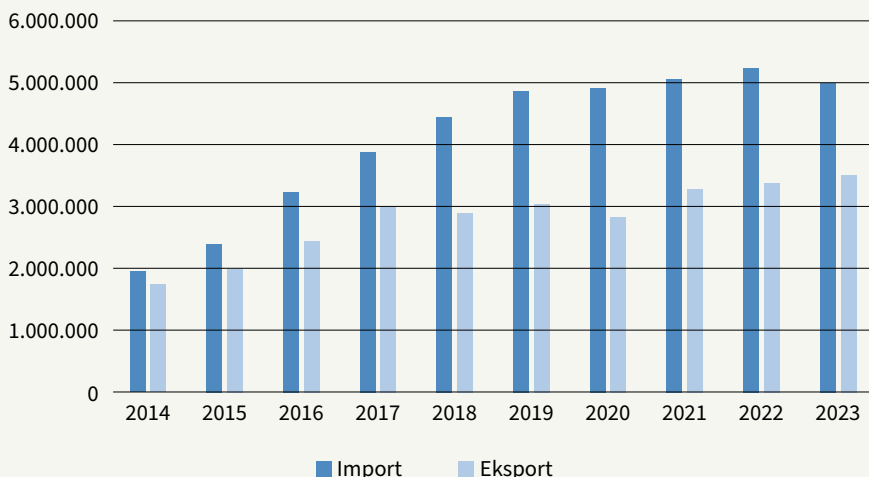
”Det er endnu et bevis på, at Danmark kan blive en vigtig spiller på markedet for økologiske og plantebaserede produkter,“ siger markedschefen, som oplyser, at der kun er få ledige pladser tilbage på den danske fællesstand til BioFach 11.-14. februar 2025.

FØRSTE NEDGANG I IMPORTEN

Importen af økologiske varer faldt for første gang i 20 år fra 5,2 mia. kr. i 2022 til 5 mia. i 2023. Dermed udgør underskuddet i samhandlen med udlandet knap 1,5 mia. kr. Det er det laveste niveau siden 2017.

Importnedgangen skyldes primært, at danske økologer i 2023 reducerede antallet af køer og grise, hvilket førte til lavere import af foderstoffer. Samtidig var der et stort fald i importen af vin og sukkevare. Ifølge Dennis Hvam er det sidste en naturlig konsekvens af, at danskerne under inflationen i 2023 skruede ned for forbruget af de mere luksusprægede varer.

UDENRIGSHANDEL MED DANSK ØKOLOGI

Kilde: Danmarks statistik

MASSIV INDSATS FOR DANSK ØKO-GRØNT I DACH-LANDENE

Økologisk Landsforening og organisationen, Bio Aus Dänemark, har fået en flerårig bevilling fra Plantefonden på godt syv mio. kr. til at gøre et målrettet fremstød for dansk øko-grønt til foodservice-branchen i Tyskland, Østrig og Schweiz (DACH-landene).

TEKST: VIVIENNE KALLMEYER

Danske økologiske gulerødder, kartofler, salat, bælg- og rodfrugter, samt plantebaserede fødevarer skal i højere grad end nu være et reelt tilvalg i de professionelle køkkener i DACH-landene. Projektet "Mere grønt til foodservice i DACH" skal bidrage til væksten af og vækstpotentialitet for dansk øko-grønt i en region, hvor plantesektoren er i vækst.

I alt har Plantefonden bevilget syv mio. kr. i tre år til projektet, der drives i samarbejde med Bio Aus Dänemark, som også er en del af indsatsen omkring den internationale messe, Biofach. Indledningsvist inviteres udvalgte interesserede professionelle køkkener i regionen til et webinar, hvor de intro-

duceres for de danske erfaringer bl.a. med Det Økologiske Spisemærke og de afledte effekter af at bruge økologi som løftestang til grøn omstilling.

"Eksportmæssigt er der i regionens professionelle køkkener et stort potentiale både for danske produkter og for dansk know-how," siger Dennis Hvam, som er international market director i Økologisk Landsforening.

Efter de første webinarer, der bliver holdt i slutningen af 2024 fortsætter projektet med en indsats på Biofach 2025, hvor der etableres en særskilt HORECA-stand og efterfølgende igangsættes 25 VIP-køkkener fra DACH-regionen, som skal lave udviklingsplaner, modtage

undervisning og være ambassadører for projektet. Disse rekrutteres gennem tyske og østrigske samarbejdspartnere, der har kontakt til målgruppen og som i foråret bragte mange foodservicekunder til den danske fællesstand på Biofach.

Sideløbende skal 25 danske producenter og virksomheder uddannes til at kunne imødekomme de krav der er fra DACH-markederne.

"Det er virksomhedernes og producenterens gyldne mulighed i et rum, der er præget af troværdighed og fokus. Vi håber, at så mange som muligt vil være nysgerrige, men også klar til udfordringen, så vi stiller det stærkeste økologiske hold," siger Dennis Hvam.

VANDHØST SKAL RUSTE SMÅBØNDER MOD KLIMAFORANDRINGER

Nyt innovationsprojekt skal finde enkle og billige metoder til at opsamle og gemme vand hos økologer i Tanzania og Uganda. Det er der hårdt brug for. Nye klimamønstre betyder længere tørkeperioder og mere intens regn, når den endelig falder.

TEKST OG FOTO: PETER NORDHOLM ANDERSEN

Først i 2024 fik Økologisk Landsforening bevilliget et klimaprojekt af Civilsamfund i Udvikling (Cisu), som administrerer udviklingsmidler under Danida. Der blev bevilliget i alt 4,7 millioner kroner til det treårige projekt med navnet RIWAH, der løber frem til 2027.

RIWAH går kort sagt ud på at høste vand. Formålet er at udvikle metoder til at opsamle og gemme regnvand, som de enkelte små familielandbrug – der er meget typiske i Østafrika – nemt og billigt kan integrere.

Per Rasmussen leder Økologisk Landsfor-

enings såkaldte programsamarbejde med en række landbrugsorganisationer i de østafrikanske lande Uganda og Tanzania. Han er rigtig glad for bevillingen, for nye vejr-mønstre udtørrer jorden, småbønderne skal leve af – og er en stor trussel mod de fremskridt, fami-

lielandbrugene ellers har oplevet ved at bruge de økologiske metoder.

ET SPØRGSMÅL OM OVERLEVELSE

Per Rasmussen forklarer, at partnerne i Østafrika og de flere tusinde småskalalandbrug, der er involverede i Økologisk Landsforenings udviklingsarbejde, oplever stigende temperaturer og længere tørkeperioder. Det, der engang var to sikre regntider om året, er allerede nu meget ustabile.

”De ændrede mønstre forvirrer med god grund bønderne: De spørger: Hvornår skal vi så? Får du ikke regn efter have sået, så tørrer kimplanterne ud. Så skal du bruge tid og penge på at så igen. Det er meget udfordrende, når man dyrker landbrug”, siger Per Rasmussen og slår fast:

”Hvis familierne skal overleve – ikke bare som bønder, men også som mennesker, er det bare så vigtigt, at de får opbygget jordens kapacitet til at modstå tørke, et varmere klima samt meget uforudsigelige og vildere regnperioder.”

MERE DRIVHUSGAS, MERE RAV I KLIMAET

Sebastian Mernild er professor i klimaforandringer på Syddansk Universitet og en af hovedforfatterne på den seneste rapport fra FN's klimapanel.

Han forklarer, at bøndernes oplevelse af længere tørketider og mere intens regn, når

den endelig falder, passer godt ind i hans helikopterperspektiv. Han påpeger også, at det nye mønster – eller manglen på det samme – skyldes den globale opvarmning.

”Jo mere vi udleder af drivhusgas, jo mere energi er der til rådighed i vores atmosfære til at skabe regionale forandringer, både i form af temperaturstigninger og kraftigt nedbør”, siger Sebastian Mernild og peger på, at det mest sandsynlige scenarie frem til 2100 er, at temperaturen i Sydøstafrika stiger med 2,5-3 grader. Samtidig vil nedbørsmængderne stige med omkring 10-12 procent.

”Som landmand skal man være indstillet på at håndtere både lange tørkeperioder og heftigere nedbør. Det kræver en god forståelse for jordbruget, og at man får samlet regnvandet op,” vurderer Sebastian Mernild.

VANDHØST OG GRUPPEARBEJDE

Netop det at samle vandet op er kernen i RIWAH. Motoren i innovationsprojektet er i alt 100 landbrugsgrupper, der allerede er aktive som et led i programsamarbejdet. Grupperne er organiseret efter den såkaldte FFLG-tilgang, som står for Family Farmer Learning Group. Det er en gruppemodel, Økologisk Landsforening har udviklet sammen med partnerne i Østafrika gennem mere end 15 års tæt parløb.

De 100 landbrugsgrupper tæller cirka 2000 familier i fem forskellige distrikter i Uganda og Tanzania samt på øen Zanzibar. Grupperne skal

med faglig støtte være med til at udvikle og afprøve lavpraktiske, billige løsninger på at høste vand, når nedbøren er der.

VÆRKTØJER TIL AT MÅLE EFFEKTEN

Et af de første spadestik i RIWAH er, at konsulenter med speciale i vandopsamling analyserer og kommer med modelforslag, som kan tælle alt fra vandhuller med plastikbund til større betonkonstruktioner. Altså vandhøst-metoder, de enkelte landbrugsfamilier selv kan bygge billigt og tilpasse de lokale forhold og afgrøder.

I løbet af det treårige projekt skal der udvikles et værktøj til at måle, hvorvidt de enkelte landbrug bliver mere robuste over for klimaforandringerne. Fire parametre ligger fast: 1. Får de lavet en vandhøstteknologi – og kan de vedligeholde den? 2. Får de opsamlet vand – og hvor meget? 3. Får de øget udbyttet fra markerne? 4. Kan de sælge flere afgrøder ud over dem, familielandbruget selv spiser?

Desuden skal de enkelte grupper selv definere en femte parameter, de måler på.

Ud over det praksisnære arbejde med metoder til vandopsamling, er en anden gren i projektet såkaldt fortalervirksomhed. Altså dialog med de regionale myndigheder om at lave langsigtede planer for vandhøst – og meget gerne udbredelse af RIWAHs resultater til langt flere småskalabønder.

SÅDAN BATTER ØKO-METODER OG KLIMAPROJEKT I ØSTAFRIKA

I en artikel i medlemsmagasinet Økologisk får du mere viden om, hvordan foreningens samarbejde med landmænd i Østafrika bidrager til en mere frugtbar jord og gør småskalalandbrugene mere robuste over for de stadig voldsommere vejruddsving, klimaforandringerne medfører.

[Læs hele artiklen her.](#)

HØSTMARKED STYRKER SAMMENHÆNGSKRAFTEN MELLEM LAND OG BY

Høsten er travl for landbrugerne og en fejring værd, som rækker længere end til skel. I 2024 åbnede 37 økologiske værter dørene for publikum til årets økologiske høstmarkeder, som bød på alt fra traktorture, loppemarked, pluk-selv og økologiske delikatesser.

TEKST: VIVIENNE KALLMEYER // FOTO: MARIE BOUDIGAARD GRANLIE

”Økologisk Høstmarked fejrer økologien og er en unik mulighed for alle til at komme på landet og opleve, hvordan en økologisk høne har det eller selv være med til at høste en gulerod. Det er vigtigt i en tid, hvor forbrugerne kommer længere og længere væk fra produktionen af vores fødevarer,” siger Michael Kjerkegaard, forperson for Økologisk Landsforening.

”Som forening har vi et vigtigt strategisk mål om at styrke jord-til-bord forståelsen og skabe sammenhæng mellem vores medlemsgrupper. Hertil er høstmarkedet et konkret og meget essentielt redskab.”

Økologisk Landsforening og de økologiske værter åbnede dørene til høstmarked den sidste weekend i august over hele landet.

”Det økologiske skatkammer er stort, og jeg glæder mig over, at økologerne endnu en gang har deltaget med iver og kreativitet,” siger Michael Kjerkegaard.

”Jeg håber, at endnu flere på sigt vil være med, så høstmarkedet fortsat kan være en tradition som både producenter og borgere ser frem til.”

ULANDSUDVALGET

KRISTINA G. DUE

FORPERSON FOR
ULANDSUDVALGET

VIGTIGSTE FOKUSOMRÅDER I 2024

Foreningens programsamarbejde for udvikling af småskala-øko-landbrug i Uganda, Tanzania og Zanzibar fik grønt lys for 2. fase, der løber i årene 2024-2027. Det var særdeles glædeligt. Projektet blev bevilliget af Civilsamfund i Udvikling (CISU), der administrerer Danida-midler.

Både udvalg og sekretariat har debatteret klima, de voksende udfordringer med ekstremt vejr (tørke/skybrud) og har fokus på et hovedtema om vand. Derfor var det også glædeligt, at et stort klimaprojekt på ca. 4,7 mio. kr, som Ulandsudvalget havde bakket op om og givet input til, også fik bevilling fra CISU i foråret. Det 3-årige projekt handler om teknikker til vandopsamling.

I forhold til Østafrika deltager Ulandsudvalget fortsat aktivt i klimaarbejdsgruppen under Globalt Fokus, som kommunikerer videre med Danida. Herunder workshops og forberedende debat vedr. Danmarks Udviklingspolitiske Strategi, der skal udarbejdes i 2025.

Ulandsudvalget følger også det politiske arbejde med at udvikle og implementere økologi i Tanzania, Zanzibar og Uganda. Aktuelt lægges der i

Uganda pres på regeringen for at få lovtiltag, der sikrer nationale planter, afgrøder og frøsystemer.

I Østafrika er der ikke enighed om GMO, idet Tanzanias regering officielt er stærkt imod, hvor regeringen i Uganda, Rwanda og Kenya er for, men der er samtidig stærke kritiske røster. Mange afrikanske videnskabsfolk, politikere og økologer frygter GMO-konsekvenserne.

INDSATSOMRÅDER I 2025

Internt vil vi bidrage aktivt til at kvalificere implementeringen af foreningens klimaprojekt og ESROMA-programmets 2. fase. Eksternt arbejder vi med at styrke netværk omkring agroøkologi, skovlandbrug og regenerative aspekter med andre NGO'er og Globalt Fokus.

Vi skal også skærpe opmærksomheden på småskala-landbrugers adgang til jord (kvinders rettigheder er ofte meget ulige), tackling af klimaforandringer, certificering og fair markedsadgang. Der er også behov for at dokumentere økologiens regenerative resultater i forhold til jord og vand, biodiversitet, integration af træer og flerårige afgrøder.

UDVALGET FOR SMÅSKALAPRODUKTIONER

JOHANNE SCHIMMING

FORPERSON FOR
UDVALGET
FOR SMÅSKALA-
PRODUKTIONER

VIGTIGSTE FOKUSOMRÅDER I 2024

Udvalget arbejder overordnet for at skabe bedre rammevilkår for små og alsidige landbrug. Det er lykkedes os at få en Småskalapakke II ind i den nye fødevaraftale for 2024-27. Her er der især fokus på at sikre, at kontrollen i større grad harmonerer med og tilpasses aktiviteterne på de mindre og alsidige bedrifter, så kontrollerne bliver mere meningsfulde.

Sammen med Æg- og Fjerkræudvalget har vi fokus på at sikre, at alsidige bedrifter ikke får lukket alle aktiviteter fx gårdbutik, gårdmejeri eller grøntsagslager ned ifm. udbrud af fugleinfluenza, ligesom vi ønsker at finde alternativer til at holde fjerkræ inde for at beskytte besætninger i mindre og mobile hønsehuse mod smitte. Vi har været til møde i Fødevarestyrelsen, men er ikke i mål med vores ønsker endnu.

Vi har haft et fantastisk godt og frugtbart samarbejde med foreningens politiske afdeling ifm. de to ovenstående punkter.

Vi har indledt dialog med Samfundsvidenska-

beligt Fakultet på RUC for at etablere et fælles forskningsprojekt, hvor vi får belyst og italesat den store samfundsværdi, som de små og alsidige, økologiske bedrifter har.

INDSATSOMRÅDER I 2025

Vi fortsætter dialogen med Fødevarestyrelsen om at få Fødevaraftalens intentioner udmøntet i konkrete tiltag, som kan gøre det nemmere at være en lille og alsidig bedrift, og med at få skabt nogle tålelige vilkår, når der er udbrud af fugleinfluenza.

Vi forventer at starte et fondsprojekt med RUC. Som en del af dette projekt forventer vi at gøre os mere synlige i offentligheden gennem debatarrangementer.

Vi ønsker også at kunne arbejde med at sikre, at det bliver mere tilgængeligt for små bedrifter at søge de puljer, som Landbrugsstyrelsen administrerer, bl.a. ved at få reguleret normtimesatskravet, som mange små producenter har svært ved at dokumentere, at de lever op til.

NY STRATEGI GIVER ØKOLOGIEN EN STYRKEPOSITION I FREMTIDENS LANDBRUG OG MADSYSTEM

Økologisk Landsforenings nye strategi bygger videre på den strategi, der blev udarbejdet i 2019 og som siden har været en rettesnor for foreningens arbejde. Det betyder, at fokus fortsat er på at spille økologien ind på vigtige samfundsordere, der skal skabe et fremtidigt landbrug og madsystem, som er bæredygtigt for planeten. Det arbejder kræver flere nye medlemmer og nye samarbejdspartnere, hvilket også er et centralt punkt i den nye strategi.

TEKST: VIVIENNE KALLMEYER

ØKOLOGI

- FORDI VI KUN HAR EN PLANET

Forestil jer en måde at dyrke, producere, tilberede og forbruge mad på, hvor vi giver mere tilbage til vores jord og hinanden, end vi tager. Forestil jer et landbrug, der bidrager til at løse biodiversitets- og klimaudfordringerne, og som ikke forurener vores natur, hav og drikkevand. Hvor husdyr lever gode, naturlige liv. Hvor den mad vi spiser, og måden vi spiser den på, gør os sundere og glattere. Forestil jer en verden, der tænker og handler økologisk hele vejen fra jorden til bordet.

ØKOLOGI - TIL GAVN FOR JORD, MENSKER OG DYR

Økologien er en del af løsningen på mange af de kriser, vi står med i dag, og det hele starter med den muld, der bærer os. Økologi bidrager til en sund og frugtbar jord, der giver næring til mikroliv, planter og insekter. Ren og robust jord er grundlaget for et rent vandmiljø, for øget biodiversitet og en måde at binde CO₂ på. Meget mere af vores landbrugsjord skal dyrkes økologisk, og så skal vi behandle den med omhu med udgangspunkt i en regenerativ tankegang. Det

er i jorden, vores måltider starter.

Med økologien skaber vi sunde måltider til mange ud fra en urokkelig tro på, at det er gennem rene, velsmagende og grønne måltider, at vi kan skabe de mest holdbare forandringer til gavn for klimaet og til gavn for vores sundhed. Vi mødes over måltiderne, når de tilberedes og spises, og det er over måltiderne, at vi lærer og sanser, hvordan jord og bord hænger uløseligt sammen. Ligesom der skal langt mere grønt, skal der også langt mere økologi i vores indkøbskurve og på vores tallerkener, og langt flere af de måltider, der serveres i vores kantiner, skoler, børnehaver og plejehjem skal være økologiske. Det kræver, at økologien er tilgængelig for flere og prisforskellen til konventionelle alternativer lavere.

En naturlig del af økologien er dyrene. Og selv om vi skal have langt færre af dem i fremtiden, er det en helt central mærke-sag for økologien at sikre vores dyr gode, naturlige liv. Vores dyr skal anerkendes som sansende individer, der har en værdi i sig selv – og de skal behandles derefter. Dyrene er en central del af økologien, da de blandt andet bidrager med afgørende næringsstoffer til jorden og til insek-

ter og liv i marken. En vej til gode dyreliv er at sikre, at dyrene kommer ud under åben himmel og sørge for, at effektivisering aldrig bliver på bekostning af dyrenes livskvalitet.

ET GRØNT FÆLLESSKAB FOR FORANDRING

Frugtbar jord, sunde måltider og gode dyreliv er tre helt centrale økologiske mærkesager. Økologisk Landsforening skaber forandring i fællesskab med vores medlemmer, og foreningens helt store styrke er netop, at den altid har været en forening for de forandringsparate.

Økologisk Landsforening opstod som et modsvar til den konventionelle og fremherskende måde at drive landbrug på, og den har siden 1981 været drivkraften for, at økologien i dag er én af Danmarks styrkepositioner. Økologisk Landsforening er blandt andet gået forrest for at udbrede det røde Ø-mærke, som alle danskere kender og har tillid til.

Troværdigheden om og udbredelsen af Ø-mærket har medført, at danskerne i dag er det folkefærd i verden, som køber mest økologi. En position, som verdens førende økologination, kommer ikke af sig selv. Det kræver

konstant fokus på både at udbrede og udvikle økologien, så den til stadighed leverer på forbrugernes krav og på planetens behov.

Økologisk Landsforening er et fællesskab for visionære landbrugere, virksomheder, professionelle køkkener og forbrugere, som vil spise og lave mad på en bedre måde, end vi gør i dag. En forening for dem, der drømmer om at gøre økologien til normen. Så hele landbruget tager ansvar for vores jord, vores dyr og for hinanden

ved at dyrke, producere og købe mad, som er fremstillet så naturligt som muligt. Et landbrug i konstant udvikling, som bidrager til at løse nogle af klodens største udfordringer.

Seks af de ni planetære grænser er overskredet. De 10 højest vurderede risici i et tiårsperspektiv handler alle om, hvad der sker med klimaet, biodiversiteten og naturressourcerne. Den måde, vi dyrker jorden på, og de fødevarer, vi producerer og forbruger, er både en central

del af problemet, men også en afgørende del af løsningen.

Der er ikke længere nogen tvivl om, at vi ikke kan blive ved med at dyrke vores jord og producere vores mad, som vi gør i dag. Der er behov for, at det danske landbrug omstilles, og vi skal lære at spise, forbruge og producere mad på en helt ny måde.

Læs den nye strategi her.

ØKOLOGISK LANDSFORENING ARBEJDER FOR TRE MÆRKESAGER

Strategien udmønter tre overordnede mærkesager, som foreningen skal arbejde for frem til 2030.

FRUGTBAR JORD

Klimaet, biodiversiteten og vores vandmiljø er i krise, og jorden er et af vores vigtigste redskaber til løsningen. Det er i jorden, vi binder CO₂, og der vi starter vores madsystem.

Det er også gennem frugtbar jord, vi skaber levestruktur for mikrober, svampe og mikroliv, som sikrer robuste økosystemer, der kan regenerere sig selv.

Det er i måden, vi indretter vores dyrkningsflader, at vi skaber levestruktur for vilde planter, insekter og dyr. Og det er ved fraværet af syntetiske sprøjtegifte og kunstgødning, at vi skåner vores grundvand og havmiljø for mødet med giftstoffer, kvælstof og fosfor.

GODE DYRELIV

Dyr er sansende væsener – og skal behandles derefter. Økologisk Landsforening arbejder for, at husdyr lever i overensstemmelse med deres naturlige behov og adfærd bl.a. ved at leve i det fri, når årstiden tillader det og have adgang til udearealer, når de er på stald.

Vi vil arbejde sammen med landmænd om nye tiltag og sikre, at landbruget har adgang til robuste, stærke husdyrracer, som måske nok er mindre og vokser knap så hurtigt, men som til gengæld har bedre levevilkår med færre sygdomsudbrud.

Husdyr er en essentiel del af et økosystem i balance, og selvom vi skal have færre landbrugsdyr, spiller dyrene en afgørende rolle.

SUNDE MÅLTIDER

Gennem vores daglige måltider kan vi på en meget direkte måde skabe øget sundhed, trivsel og meningsfulde fællesskaber med udgangspunkt i ren, grøn og smagfuld mad.

Når hospitaler, institutioner og kantiner vælger at omlægge til økologi, er formålet både at bidrage til indsatsen for klima, biodiversitet og rent drikkevand, men også at bidrage direkte til patienters, børns, unges og ansattes sundhed og trivsel.

Sunde måltider er noget, vi skaber og nyder sammen. Sunde måltider binder mennesker sammen i fællesskaber. Fællesskaber skaber tryk og trivsel.

REGENERATIVT LANDBRUG - ET OMDISKUTERET EMNE

De regenerative metoder har vundet indpas, så selv de største fødevarerproducenter vil udbrede metoderne. Det er imidlertid uklart, hvad begrebet indebærer, og i flere tilfælde er syntetiske pesticider tilladt. Det giver økologerne en udfordring, mener Økologisk Landsforening.

TEKST: HENRIK HINDBY KOSZYCZAREK // KAREN MUNK NIELSEN

I september havde nyhedssitet Økonu.dk og avisen Økologisk Landbrug et tema om regenerativt landbrug. Emnet var ikke til at komme udenom, da de store selskaber i dén grad har omfavnet begrebet.

Som forbruger er det bare ikke altid til at vide, hvad regenerativt landbrug egentlig indebærer, og tror man, at det betyder fravær af syntetiske pesticider og kunstgødning, tager

man fejl: For mens nogle certificeringsordninger forbyder pesticider i regenerativt landbrug, accepterer andre det.

På den ene side er Sybille Kyed, landbrugs- og fødevarerpolitisk chef i Økologisk Landsforening, glad for det øgede fokus på jordens sundhed – på den anden side er hun ked af, at regenerativ praksis kan kobles til brugen af syntetiske pesticider og kunstgødning.

»Man kan slet ikke adskille regenerativt landbrug og økologien, for det er det samme, når man ser på, hvad økologien er rundet af og vil opnå. De regenerative principper er jo økologiens hjerte. Økologi handler om, hvordan man passer og vedligeholder sin levende jord, og det er jo det, regenerativt jordbrug er en metode til. Jeg mener, at det er cherry-picking, når virksomheder tager et selvstændigt element som de regenerative principper ud af økologien og bruger det som et enkelt parameter at markedsføre sig på,« siger hun.

Af samme grund er hun imod, at man indfører en separat mærkningsordning for regenerativt jordbrug, da det ikke giver mening at certificere noget, der allerede er en del af økologiens principper.

»Vi er oppe mod stærke kræfter, når det er de multinationale firmaer, der tager begrebet til sig og framer sig på det. Det fortæller mig, at vi i økologien ikke må undervurdere behovet for at genopfriske kendskabet til og fortællingen om økologi, herunder hører kendskabet til økologiens mål og principper og ikke bare det røde Ø-mærke, som jo primært er koblet til et statsligt og europæisk regelsæt,« siger Sybille Kyed og tilføjer:

»Og så skal vi vise, hvordan og at økologien arbejder med det regenerative og give det større opmærksomhed, så det bliver en meget aktiv del af økologien og det udviklingsarbejde, der er rundt om økologien.«

I september udgav Aarhus Universitet en **vidensyntese om regenerativt landbrug**, som Innovationscenter for Økologisk Landbrug har bidraget til. Rapporten gennemgår den videnskabelige dokumentation for tiltag, der kan gøre økologisk landbrugsdrift mere regenerativ, og hvilke effekter det vil have på klima, miljø, biodiversitet og dyrevelfærd. Der gives også et bud på, hvor udbredte tiltagene allerede er blandt danske økologer.

ÆG- OG FJERKRÆUDVALGET

LARS BREDAHL

FORPERSON FOR
ÆG- OG FJERKRÆ-
UDVALGET

VIGTIGSTE FOKUSOMRÅDER I 2024

Året 2024 har budt på mange udfordringer, men også fremskridt på flere af de områder, vi har arbejdet med. Landbrugsstyrelsens økologikontrol har voldt flere producenter store problemer. En konstruktiv og dialogsgørende kontrol er nu afløst af en "find fem fejl"-holdning, hvor selv de mindste afvigelser honoreres med bøder og politianmeldelser. Vi tog derfor initiativ til et møde med Landbrugsstyrelsen, hvor vi drøftede det uheldige i dette skifte. Siden er kontrolsituationen ændret til det bedre, selvom vi ikke er i helt i mål endnu. Vi anerkender selvfølgelig, at reglerne skal overholdes, men ønsker også dialogen for at sikre forbrugernes tillid til vores produktion.

Fugleinfluenza er i skrivende stund (primo november) ikke noget, der har ramt vores produktion. Vi samarbejder med Fødevarestyrelsen på flere fronter. Fra at være afvisende overfor tiltag, der begrænser et eventuelt indespærring, er man nu meget mere imødekommende overfor de ideer, vi kommer med. En fremtidig vaccination er nu også noget, man ser positivt på. Så det er

vores realistiske håb, at vi inden for en overskuelig fremtid, ikke vil blive mødt med kravet om, at vores dyr skal spærres inde, når fugleinfluenza rammer de vilde fugle.

INDSATSOMRÅDER I 2025

En rapport udarbejdet af DTU har slået fast, at det stort set ikke har nogen sundhedsmæssige konsekvenser at fjerne kølekæden på æg. Detailhandlen og fødevarerministeren bakker også op, som vi forventede. Efter at have kæmpet i mange år, kan vi slukke de mange ressourcekrævende og miljøbelastende køleanlæg. Dele af pakkerindustrien holder dog fast i ønsket om fortsat at køle æg. Men vi kæmper videre og forventer, at vi i fremtiden ikke skal finde vores æg i køledisken, ligesom det er tilfældet over stort set hele verden.

Alle vores udfordringer i branchen løses vi ikke alene. Kun gennem dygtigt og ihærdigt samarbejde med foreningens medarbejdere, kan vi komme i mål med at løse vores problemer og udvikle branchen fremadrettet. Tak for det – vi får brug for jer i 2025 også.

GRISEUDVALGET

RANDI VINFELDT

FORPERSON FOR
GRISEUDVALGET

VIGTIGSTE FOKUS I 2024

Fokus har bl.a. været på at få mere bæredygtigt foder til vores grise. Det kan være foder med protein, som indeholder de rette mængder af de essentielle aminosyrer, der giver grisene den bedste udnyttelse af foderet. Vi drøfter om aminosyrerne kan fremstilles kunstigt eller komme fra andre kilder end dem vi bruger i dag uden, at det går ud over den økologiske grundtanke.

Derudover har vi arbejdet med, hvordan vi nedbringer pattegrisedødeligheden. Det er et mål, som vi aldrig bliver færdige med at arbejde på at sænke. Dog er vi allerede kommet meget videre siden 2014, hvor pattegrisedødeligheden hos økologiske grise var højere end for det konventionelle. I 2022 kom niveauet for døde pattegrise i den økologiske produktion ned på niveauet i den konventionelle. Det skyldes især, at der er kommet ny genetik inden for økologien med færre fødte grise pr. so, hvilket giver større og mere livskraftige pattegrise ved fødsel. Opmærksomhed på sundhed og sanering ved PRRS

har også en effekt. I det hele taget betyder fokus på management rigtig meget.

I september holdt vi et Åbent Møde sammen med U-landsudvalget, hvor emnet var "Alternative overnatningsmuligheder på de økologiske bedrifter". Der var to mål i emnet, hvor det ene var at vise forbrugerne, hvordan økologiske fødevarer fremstilles og hvad økologi står for. Det andet mål var at finde alternative muligheder for en ekstra indtægt til bedrifterne.

INDSATSOMRÅDER I 2025

Det vil, som altid, være at skabe bedre dyrevelfærd og produktionsrammer for producenterne. Og arbejde for at skabe en mere bæredygtig griseproduktion. Derfor er det vigtigt hvilket input, der er i fremstillingen af grisekød, og hvilket output det giver.

Derudover taler vi selvfølgelig også meget om strukturændringer i opbygningen og fagudvalgene.

OMDISKUTERET RAPPORT FIK KONSEKVENSER

I november 2023 udgav Økologisk Landsforening sammen med otte andre grønne organisationer rapporten "Fra Foder til Føde II". Den blev mødt med skarp kritik af baglandet og fik konsekvenser for både medlemmer og forperson.

TEKST: LINE HEDEBOE

Formålet med rapporten var at belyse, hvordan vi kan få et bæredygtigt landbrug i pagt med klima og natur med afsæt i de politiske aftaler, der er indgået, og som Danmark er underlagt. Rapporten skulle styrke foreningens position og tydelighed i den offentlige debat og få politikere i tale mhp. at sikre indflydelse op til Svarende-udvalgets anbefalinger til en CO2-afgift for landbruget. Rapporten satte bl.a. tal på, hvor mange husdyr der er plads til samlet set,

hvis dansk landbrug skal leve op til sine miljø- og klimakrav. Ligeledes skulle rapporten belyse, hvordan vi kan få et bæredygtigt landbrug i pagt med klima og natur med afsæt i de politiske aftaler, der er indgået, og som Danmark er underlagt.

Økologisk Landsforening blev mødt med kritik fra dele af baglandet i forbindelse med udgivelsen af rapporten "Fra foder til føde II". Den opstod, fordi rapporten blev udgivet uden

tilstrækkelig forudgående, intern dialog, men også fordi den ikke indeholdt en analyse af de samfundsøkonomiske konsekvenser. Det og rapportens pointer om behovet for at nedbringe antallet af husdyr, førte i januar 2024 til, at flere store medlemmer, herunder Friland og Arla, meldte sig ud af Økologisk Landsforening og for Arlas vedkommende også ud af samarbejdet omkring Økodag.

Som reaktion på de konsekvenser rapporten fik, meldte Louise Køster, som siden 2022 havde været forperson for Økologisk Landsforening, i slutningen af januar, at hun trak sig med øjeblikkelig virkning og med ordene:

"Processen omkring rapporten har ikke være god nok, og den mangelfulde proces og en del af indholdet i rapporten har kostet medlemmer. Jeg gik til valg på at samle det økologiske fællesskab på tværs af værdikæden, og det må jeg sande, at jeg ikke har kunnet."

Foreningens nuværende forperson, Michael Kjerkegaard har siden sin tiltrædelse beklaget processen omkring rapporten, men også understreget, at rapportens pointer omkring husdyrreduktion er nødvendige at forholde sig til.

"I forhold til klimaproblemerne har vi en alt for stor animalsk produktion. Vi har brug for at reducere antallet af husdyr og øge produktionen af plantebaserede fødevarer", sagde Michael Kjerkegaard til Politiken i maj.

»Vi er en økologisk forening, så vi har lov til at drømme og håbe, at landbruget en gang i fremtiden er 100 procent økologisk, og at der også er plads til naturen«.

Han sluttede interviewet af med en invitation til og et håb om, at de medlemmer, der havde forladt Økologisk Landsforening ville finde hjem igen.

"Det er mit håb, at vi kan klynke skårene og finde fælles fodslag igen i nærmeste fremtid, da vi deler en fælles dagsorden om at bane vejen for meget mere økolog."

Plantebaseret Videnscenter

ÅRET DER GIK I PLANTEBASERET VIDENSCENTER

TEKST: KATRINE EJLSKOV, CENTERLEDER // FOTO: MIE REIHS HEGNAR

I Plantebaseret Videnscenter lægger vi os op af fire centrale grunde til, at vi kæmper for et mere økologisk og plantebaseret fødevarer-system: et mere bæredygtigt fødevarer-system, biodiversitet, beskyttelse af vandressourcer samt ernæring og sundhedsfremme.

Det er ambitiøst, men vi mener, at den helhedsorienterede tilgang er nødvendig for at

skabe en sund forandring.

Det er nu fire år siden, at Økologisk Landsforening og Dansk Vegetarisk Forening gik sammen om at stifte Plantebaseret Videnscenter. Vi favner 18 projekter med en særlig tyngde inden for afsætning og efterspørgselsfremme. Vi samarbejder og videndeler med mange aktører, for opgaven med at påvirke fødevarer-systemet og

madkulturen skal løftes af flere. Blandt andet er vi blevet en del af styregruppen i Bælgfrugtpartnerskabet, og er dermed en aktiv del af fællesskabet i branchen om at få danskerne til at nå målet med at spise 100 gram bælgfrugter pr. dag – og selvfølgelig mange flere danske, økologiske bælgfrugter og produkter med bælgfrugter.

INDSATS FOR DANSKE ØKOLOGISKE BÆLGFRUGTER

2024 er vores første år med projekter fra den nyoprettede fond, Fonden for Plantebaserede Fødevarer, og det har givet muligheder for projekter inden for mødeforplejning, festivaler og attraktioner, ældre- og patienter, uddannelsesinstitutioner, detailhandel – og en målrettet indsats for at udbrede danske, økologiske bælgfrugter. I sidstnævnte har vi været banerfører for en dialog med hele værdikæden fra landmand til køkkenfaglig, distributører og forbrugere om, hvordan økologiske bælgfrugter kan og skal være en del af fremtidens klimavenlige tallerken. I dialogen har aktørerne delt værdifulde erfaringer, meninger og løsninger med hinanden, som vil bane vejen for fremtidens økologiske grønne måltid.

Vi glæder os meget til snart at annoncere de projekter og indsatser, som skal forme Plantebaseret Videnscenter i 2025. Blandt andet kan jeg løfte sløret for projektet PlanteHub 1.0, hvor Økologisk Landsforening, Dansk Vegetarisk Forening, Landbrug & Fødevarer, Plantebranchen og Dansk Industri skal arbejde sammen om at styrke sammenhængskraften i den danske sektor for plantebaserede fødevarer i Danmark gennem netværksaktiviteter, tættere interaktion og indsigtanalyser.

Innovationscenter for Økologisk Landbrug

VIDEN TIL OG FOR ØKOLOGISKE LANDMÆND

Innovationscenter for Økologisk Landbrug er skabt for at udvikle fremtidens bæredygtige landbrug via de økologiske landmænd. Derfor skal vi formidle ny viden, og det gør vi bl.a. på vores vidensplatform www.icool.dk, i vores ugentlige nyhedsbrev og til vores arrangementer, hvor der altid er plads til en vigtig dialog med afsæt i viden og praksis.

Alle vores projekter er udvalgt, for at de skal skabe løsninger til brug for den økologiske landmand og bidrage til at skabe grundlag for et større økologisk areal i Danmark. Vores løsninger skal dels skabe viden, men

også bidrage til landmandens bundlinje. Vi er stolte over at arbejde for at udvikle fremtidens bæredygtige landbrug, og det kan kun lykkes i kraft af et stærkt samarbejde og en tæt dialog med jer.

Med venlig hilsen

Kirsten Holst Sørensen

Adm. direktør

for Innovationscenter for Økologisk Landbrug

FRA PRINCIPPER TIL PRAKSIS

Vi arbejder bredt med projekter, der skal fremme og udvikle økologisk landbrug med afsæt i de økologi-ske principper og FN's verdensmål for bæredygtig udvikling. Sammen med landmænd og rådgivere udvikler og afprøver vi nye ideer og metoder i praksis for at finde løsninger, der kan styrke de økologiske landmænd i både plante- og husdyrproduktion.

DRIFTSØKONOMI UNDER LUP

Sammen med SEGES Innovation analyserer vi økonomien i økologisk mælkeproduktion, planteavl, slagtegriseproduktion og æggproduktion. Regnskabsdata er en vigtig kilde til viden og grundlaget for, at vi kan formidle resultater og anbefalinger, som kan fremme en bæredygtig økonomi på bedrifterne.

DYREVELFÆRD MED AMBITIONER

Økologisk landbrug er garant for god dyrevelfærd. Vi udfordrer de kendte systemer, så grænserne for god dyrevelfærd rykkes, og en ny normal kan opstå. Ko-kalv systemer, græs-baseret mælke- og kødproduktion og skovlandbrug med husdyr er eksempler på dette. Vi arbejder desuden med restprodukter og værdien af kløvergræs i foderet til enmavede dyr og ser på klimaeffekten af køer på græs.

KLIMALØSNINGER TILPASSET ØKOLOGIEN

Vi tilbyder 'Klimahandlingsplaner', der sætter tal på klimabelastningen på det enkelte landbrug og foreslår løsninger, der begrænser den. Test af midler og tiltag, der kan reducere metanudledning fra økologisk kvæg, er en vigtig indsats. Det samme er bioraffinering af kløvergræs, der er til gavn for ikke kun klimaet men også jordfrugtbarhed og forsyning med foderprotein.

BIODIVERSITET, DER STYRKER MARKDRIFTEN

Vi har fokus på at fremme den funktionelle biodiversitet i og omkring markerne, dvs. den del af natur og biodiversitet, der giver positiv

værdi i produktionen. Værktøjerne er bl.a. tiltag, der fremmer nytte-dyr, blandingsafgrøder og integrerede systemer som skovlandbrug og dyrkning i striber.

CIRKULÆR ØKOLOGI OG GØDNING TIL PLANTEAVLEN

Vi arbejder for, at flere organiske restprodukter kan recirkuleres som foder og gødning. Vi motiverer til samarbejde i hele affaldskæden, så madaffald kan blive en tilgængelig gødningsressource for økologer. Vi undersøger og formidler viden om restprodukter, gødningsvirkning og renhed. På husdyrområdet undersøger vi forskellige alternativer til halmstrøelse.

DANSKE, ØKOLOGISKE RÅVARER TIL EN PLANTERIG KOST

Vi finder de bedste sorter af bælg-sæd og havre til konsum, laver dyrkningsforsøg og beskriver smag og anvendelighed i køkkenerne. En større økologisk produktion af frugt, grøntsager, nødder og bær er også del af udviklingsarbejdet, bl.a. med fokus på undervisningen i grønsagsproduktion på landbrugsuddannelselserne.

FRUGTBAR JORD OG REGENERATIVE SYSTEMER

Vi udvikler og tester metoder, der bevarer og forbedrer jordens frugtbarhed gennem bl.a. binding af kulstof i jorden. Vi har fokus på reduceret jordbearbejdning, brug af kompost i praksis, effektive efter-afgrøder og en regenerativ, økologisk praksis.

MENINGSFULD OG ANVENDELIG ESG-RAPPORTERING

Vi samarbejder med SEGES Innovation om at ensrette skabelonen til ESG-rapportering for at sikre sammenlignelige afrapporteringer på tværs af konventionelt og økologisk landbrug. En undersøgelse blandt økologiske landmænd har givet input til at definere social bæredygtighed i ESG-afrapporteringen, hvor S'et er svært at sætte på formel.

Innovationscenter for Økologisk Landbrug er skabt i oktober 2021 af Økologisk Landsforening og Land-brug & Fødevarer for at samle udviklingsarbejdet fra de tidligere landbrugsafdelinger i et selvstændigt innovationscenter. Pr. 1. januar 2025 overtager innovationscentret aktiviteterne fra Center for Fri-landsdyr.

INNOVATIONSCENTER FOR ØKOLOGISK LANDBRUG HAR I 2024 BL.A. ARBEJDET MED DISSE PROJEKTER

REDUCERET KLIMAAFTRYKKET FRA ØKO-LANDBRUG

Vi fokuserer på de tiltag, man som økologisk landmand kan gøre for at mindske klimaaftrykket fra be-driften – både i plante- og husdyrproduktion. Her er klimaeffekten af køer på græs, skovlandbrug, ef-terafgrøder og mere kløvergræs i sædskiftet blandt eksempler på tiltag, der allerede virker og har stort potentiale for at reducere klimaaftrykket fra økologisk landbrug.

Græs som foder er afgørende for øget selvforsyning med foder og dermed mindsket foderimport, som også er en klimabelastning. Kløvergræs er det vigtigste grovfoder i den økologiske mælkeproduktion, og vi arbejder på at skaffe koen den bedste kvalitet. Her ser vi bl.a. på proteinværdien ved at fodre med frisk græs på stald, og vi ser på blandinger med mange arter af græs, bælplanter og urter, der potentielt kan give et mere stabilt udbytte, et lavere ukrudtstryk og en øget kulstoflagring.

REGENERATIVT LANDBRUG SOM EN DEL AF ØKOLOGIEN

Regenerativt landbrug har fået stor opmærksomhed de seneste år i både ind- og udland, hvor virksomheder, tænketanke, medier og landbrugssektor har travlt med at forstå og definere, hvad begrebet indebærer. Vi bidrager med viden om, hvilke tiltag der virker i praksis under danske forhold, og med at synliggøre den regenerative bevægelses afsæt i den økologiske grundtanke – at opretholde og forbedre jordens sundhed.

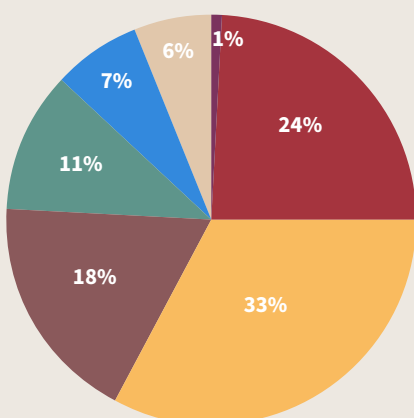
Vi har bl.a. bidraget til en vidensyntese fra Aarhus Universitet, der

behandler forholdet mellem økologisk landbrug og regenerativt landbrug i Danmark, og foreslår mulige veje til at gøre økologien endnu mere regenerativ. To konsulenter har været på studietur til Øststrig for at hente inspiration, og herhjemme har vi fulgt fem udvalgte landbrug, der har konsumafgrøder som en central del af produktio-nen, og som på forskellig vis har regenerativ praksis som en del af driften.

KOMPOST HAR INTERESSANTE KVALITETER

Vi arbejder med kompost ud fra flere vinkler. Komposteret have-/parkaf-fald er interessant for økolo-ger, fordi det er tilgængeligt lokalt og har et indhold af næringsstoffer, der passer godt til landbrugs-produktion. Der er ikke nogen særlig 1. årsvirkning, og den er derfor først og fremmest en god grund-gødning med P og K. Den passer bedst ind i gødningsplanen på bedrifter uden adgang til husdyrgødning.

Det viser sig også, at komposteringsprocessen nedbryder forskellige uønskede stoffer som PFAS og glyphosat. Det er betryggende, selv om mængden af uønskede stoffer i udgangspunktet er meget lavt. Brug af kompost beriger desuden jorden med svampe, hvis der har været en god eftermodningsproces. Svampe er centrale for omsætningen af organisk materiale, og de hjælper planterne med øget optag af vand og næringsstoffer ved at danne mykorrhiza, der fungerer som et forlænget rodnets for planterne.

ØKONOMIEN BAG INNOVATIONSCENTER FOR ØKOLOGISK LANDBRUG

Innovationscenter for Økologisk Landbrug er en projektorganisation, der primært er finansieret af midler fra fonde. Omsætning i 2024: 62,7 mio.kr.

- Fonden for økologisk landbrug
- Projektmidler fra øvrige fonde
- Projekttilskud via Landbrugsstyrelsen*
- Kommercielle aktiviteter
- EU-projekter
- Driftstilskud t via Landbrugsstyrelsen*
- Innovationstilskud

*Finansieret af den Europæiske Union – NextGenerationEU.

Innovationscenter
for Økologisk Landbrug

Tilmeld dig
vores nyhedsbrev

- og få nyheder, arrangementer, jobopslag
m.m. direkte i din mailboks

icoel.dk/nyhedsbrev

ØkologiRådgivning
Danmark ApS

JORDFRUGTBARHED, AFGRÆSNING OG REGENERATIV DYRKNING

TEKST: CLAUDS ØSTERGAARD, DIREKTØR HOS ØKOLOGIRÅDGIVNING DANMARK

Jordfrugtbarhed og regenerativ dyrkning har fortsat fokus i ØkologiRådgivning Danmark. Vores kurser om emnet har fortsat stor interesse blandt de økologiske landmænd. Kursisterne bliver præsenteret for metoder, der gør dem i stand selv at vurdere egen frugtbarheden i egen jord. På kurset medbragte kursisterne jord fra deres egne marker og både mikroskop og syltetøjsglas blev brugt til at vurdere mikroorganismer og jordfrugtbarhed.

Ved den traditionelle afslutning på afgræsningsæsonen, med kåringer af de bedste Elite-afgræssere, var der også fokus på markedssituationen for økologisk tilskudsforer. Vores kvægbedrifter er med mange kløvergræsmarker og afgræsning et forbillede for resten af sektoren i forhold til

at sikre og bevare jordens frugtbarhed med fokus på biodiversitet, klima, kulstofopbygning og dyrevelfærd.

VÆKSTÆSON PRÆGET AF STORE MÆNGDER REGN

Robustheden på bedrifterne blev sat på prøve i et vejrmæssigt omskifteligt 2024. De mange millimeter regn, som kom i løbet hele foråret og sommeren blev på mange bedrifter en udfordring. Endnu engang viser det sig, at kløvergræs er den mest robuste afgrøde med det mest stabile og høje udbytte. Korn, bælgssæd og majs blev udfordret af en rekordvåd april, som vanskeliggjorde såningen langt de fleste steder. Hele sæsonen blev afgrøderne forstyrret af regnen og høstudbyttet var

langt under det normale over hele landet.

TREPARTSAFTALEN ER VEDTAGET

Nu er Trepartsaftalen langt om længe landet, og vi kan for alvor begynde at forholde os til de nye realiteter. Det er kun godt, at vi begynder at få lidt mere vished om fremtiden. Treparten byder på både roser og torne for økologer, og hvis vi skal starte med det positive, er der flere punkter at dykke ned i. Først og fremmest sætningen ”Aftalepartierne er enige om, at en samlet klimaløsning for dansk landbrug ikke skal fortrænge økologisk produktion i forhold til konventionel produktion.”

Ambitionen om at fordoble det økologiske areal hænger stadig ved, og der er også enighed om fortsat at arbejde for at understøtte efterspørgslen på økologiske varer.

Vi får også at vide, at regeringen vil igangsætte analyser af betingelserne for økologer, kvægbrugere og andre – og ikke mindst de problematikker, økologien afhjælper. Det er endda på tale at justere på basissatsen for økologisk arealtilskud for at modvirke de negative konsekvenser af CO₂-afgiften.

Det er jo betryggende formuleringer og gode hensigter, vi i økologien kan glæde os over.

UDVIKLINGSTJEK

For andet år i træk har ØkologiRådgivning Danmark lavet flere udviklingstjek end omlægningstjek. Havde der været flere midler, kunne vi have foretaget endnu flere udviklingstjek. Mange har tvivlet på om de skulle fortsætte med økologien.

DANSK ØKOJORD NÅEDE ET AFGØRENDE MÅL OG SKABTE NYE SAMARBEJDER

TEKST: KIM QVIST, DIREKTØR HOS DANSK ØKOJORD // KAREN MUNK NIELSEN

FAKTA OM DANSK ØKOJORD

- Aktiekapital: 42 mio. kr.
- Investeringer i 2024: 120 mio. kr.
- Antal ha: knap 1000
- Aktionærer: knap 1000
- Forpagtere/projekter: 15

2024 blev en milepæl for Dansk Økojord, da vi efter seks års hårdt arbejde for første gang kunne udbetale udbytte. Vores forretningsmodel har vist sit værd, og det giver blod på tanden til at fortsætte arbejdet med at skabe en levedygtig omstilling af vores land. Heldigvis står mange klar til at løfte den opgave sammen med os.

Som mange andre har vi været udfordret af det prispres, der hviler på dansk landbrugsjord. Med en gennemsnitspris på 200.000 kroner pr. ha. er det svært at finde jord, som en landmand vil kunne forrente. Derfor har vi udvidet feltet af mulige samarbejdspartnere. I Køge og Holbæk samarbejder vi fx med kommunerne og to forsyningsvirksomheder om at kombinere økologi og drikkevandsbeskyttelse på samme arealer.

Vi investerer fortsat i landbrugsjord for at hjælpe den næste generation af økologer på vej. Men skal vi lykkes med

den grønne omstilling, har vi brug for en helhedsorienteret forvaltning af vores arealer. Det kræver nye samarbejder på tværs af interesser. Vi skal fortsat bruge jorden til fødevarerproduktion, men vi kan ikke lade det ske på bekostning af fx vores rene drikkevand eller naturens mangfoldighed.

SAMARBEJDER OG NY FORENING

Økologien har mange af løsningerne, og vi bør fortsat tænke nyt. Derfor indgik vi i år i det nye blå-grønne samarbejde om drikkevandsbeskyttelse sammen med blandt andre DANVA, Økologisk Landsforening og Danmarks Naturfredningsforening. Dansk Økojord er også med i det nye landbrugs-samarbejde Levedygtigt Landbrug og koalitionen Hvem Ejer Jorden. Vi mener, at fremtiden kalder på samarbejde og fælles løsninger.

Derfor blev 2024 også et historisk år med den grønne trepartsafale. Vi har valgt

at gå konstruktivt til aftalen, og den kurs fortsætter vi med i 2025, hvor vi vil se frem mod nye udfordringer på landbrugsområdet. Treparten lægger op til at udtage 15 pct. af det samlede landbrugsareal, og samtidig vil man fordoble andelen af økologisk landbrugsareal. Ud over dette står en tredjedel af danske landbrug over for et generationsskifte inden for de kommende ti år. Her står vi klar til at byde ind med løsninger.

I sekretariatet har vi udvidet staben til fire personer, da vi ansatte journalist Silja Nørgaard Alstrøm som kommunikationsmedarbejder. Derudover stiftede vi Foreningen Økojord efter ønske fra vores aktionærer. Foreningen vil få sit eget liv og skal give aktionærer og andre interesserede mulighed for at bidrage aktivt med fx donationer eller borgerdrevne projekter.

VOXPOP

—→ Jeg er medlem, fordi ...

JONAS ENGBERG PERSONLIGT MEDLEM

” Jeg sidder med i både bestyrelsen og repræsentantskabet i Økologisk Landsforening. I repræsentantskabet har det været et supergodt år i et stort og mangfoldigt fællesskab, hvor vi deler viden om, hvad vi skal lykkes med som forening. Jeg synes især, at det er fedt, at vi kan male billeder frem af, hvordan det grønne Danmark med gumlende køer og mere natur i landbrugslandet, skal se ud. Jeg arbejder som rådgiver i grøn omstilling, og i den debat er der ellers en masse kompromisser og ”Uh – nu må du ikke rejse med fly” og løftede pegefingre. Her er debatten anderledes konstruktiv, og foreningens grønne vej er et af de mest skønne, farverige og meningsfulde billeder, jeg kender.

LONE HEDEGAARD DIREKTØR FOR GOTHENBORG, LANDBRUGSMEDLEM

” Vi har været medlemmer siden 1995. Dengang skete der meget for de små producenter og gårdbutikker som vores, og vi fik god sparring til selv at stå for salget af vores fjerkræ. Foreningen startede også de økologiske høstmarkeder op på det tidspunkt. Vi lavede det første høstmarked tilbage i 1997 her på gården og har lavet det næsten hvert år siden. I år var det meget velbesøgt. Lige fra starten har høstmarkedet været et megavigtigt udstillingsvindue for os. Jeg har også været med til mange gode arrangementer, som Økologisk Landsforening har løftet. Her har vi fået meget brugbar viden. Selv om vi savner, at foreningen fortsat gør noget mere for de mindre producenter som os, vil vi stadig meget gerne bakke op. Ikke mindst fordi foreningen er et stærkt politisk talerør. Et eksempel på et meget vigtigt stykke politisk arbejde, og et godt resultat for os, er de småskalapakker, foreningen har været med til at få igennem under Fødevarestyrelsen. Her er der blandt andet kommet nogle fornuftige lempelser på reglerne for ægproduktion, som vi har sideløbende med vores økologiske produktion af fjerkræ.

FIE GRAUGAARD MEDSTIFTER AF ORGANIC PLANT PROTEIN, VIRKSOMHEDSMEDLEM

” Jeg og min mand Ulrich Kern-Hansen har været medlemmer siden 1990 – og før det i LØJ, der gik forud Økologisk Landsforening. For os er det økologiske landbrug fremtiden. Vi kan ikke se andre muligheder for et bæredygtigt landbrug uden gift, men med god dyrevelfærd og respekt for alt, der er levende. Vi vil derfor gerne støtte op om det arbejde, der foregår på mange fronter i foreningen for at udvikle økologien – og at gøre hinanden klogere. Både inden for landbrugs- og virksomhedsområdet. Også det politiske pres for midler til omstillingen til økologien i for eksempel offentlige køkkener og holdninger til, at der bredt set bliver støttet og udviklet økologi lige fra mark til bord. Både i Danmark og EU. Vi har startet Organic Plant Protein, hvor vi processer bælgfrugter til fødevarerindustrien, fordi vi kan se, at det går den vej - mod et mere plantebaseret samfund. Det er også udtrykt i de officielle kostråd, der blandt andet anbefaler 100 gram bælgfrugter hver dag. Det er danskerne stadig meget langt fra at efterleve. Vi oplever, at der i foreningen og Plantebaseret Videnscenter, som foreningen er med i, er fokus på rå, uforarbejdede bælgfrugter. Det er sådan set positivt og hænger sammen med, at fondsmidler og puljer er indrettet sådan. Men rejsen mod en mere plantebaseret kost lykkes ikke kun med de rå bælgfrugter. Vi har et ønske om, at foreningen bedre kan se de muligheder, der er i at forarbejde bælgfrugterne og informere mere om den teknologiske proces.